

**PROGRAMA DE GOVERN
PRESENTAT DAVANT EL CONSELL GENERAL**

MAIG DEL 2005

**Jaume Bartumeu Cassany
Casa de la Vall**

Fa poc més de quatre anys, el dia 6 d'abril del 2001, seia en aquest mateix lloc per presentar el meu programa de govern en el marc del debat d'investidura. Les eleccions del dia 4 de març del 2001 havien convertit el Partit Socialdemòcrata en el primer partit de l'oposició, amb el suport del 30% dels electors.

En aquell moment vam presentar la meva candidatura sent plenament conscients que el resultat electoral havia donat una majoria clara al Partit Liberal per la qual cosa era a aquella força política que li corresponia assumir, durant els quatre anys següents, la direcció del Govern.

La presentació de la nostra candidatura pretenia, tanmateix, deixar assentats i exposats, en aquell inici de legislatura, els plantejaments programàtics que havien de guiar la línia d'actuació dels socialdemòcrates dins i fora de Casa de la Vall.

Quatre anys després, la situació és ben distinta.

Les eleccions del dia 24 d'abril han marcat alhora la fi d'una etapa i la voluntat clara de canvi tranquil de la majoria dels nostres conciutadans.

Comparec avui aquí com a candidat a Cap de Govern de l'alternativa ciutadana formada per Renovació Democràtica, pel Grup d'Unió Parroquial Independents d'Ordino i pel Partit Socialdemòcrata.

Una alternativa ciutadana reunida a l'entorn d'un programa comú de govern que ha aplegat, el dia 24 d'abril del 2005, el suport de 5.483 ciutadans i ciutadanes que representen la suma del 6,24% de votants de la llista nacional de Renovació Democràtica i el 38,07% de votants de la llista nacional del Partit Socialdemòcrata.

El nostre programa de govern compta doncs, avui i aquí, amb l'aval del 44,31% dels ciutadans. El candidat Albert PINTAT compta, per la seva banda, amb el 41,21% dels vots que va obtenir la llista nacional del Partit Liberal.

Tanmateix, la llei electoral és la que és i el candidat liberal està avalat avui, aquí, per catorze consellers generals mentre que els consellers generals que defensem l'Alternativa som dotze.

Calia que en començar aquest debat féssim aquesta breu referència als resultats electorals per recordar –i recordar-nos– que la situació ha canviat: el

Partit Liberal ha perdut la majoria absoluta al Consell General i ha perdut clarament les eleccions a les parròquies amb major nombre d'habitants.

Les eleccions serveixen per produir una representació política de la voluntat popular. Suposen un passament de comptes amb el passat immediat i marquen, afiten i delimiten, el marge de maniobra que la ciutadania atorga als líders polítics per garantir la governabilitat i l'administració dels recursos públics d'acord amb les propostes programàtiques de cada partit.

Els missatges que els ciutadans ens fan arribar mitjançant les urnes són interpretables i poden fins i tot ser contradictoris. En un Copríncipat parlamentari com el nostre la tasca d'interpretació política postelectoral és clau per encertar la governabilitat de la societat andorrana.

Aquesta és essencialment la nostra responsabilitat, la dels polítics, però la societat civil també pot i ha de passar comptes en aquesta interpretació.

La clau serà, doncs, interpretar correctament el corrent de fons, positiu o negatiu, de la voluntat expressada a les urnes i dels missatges complementaris.

El Govern que ha de sortir d'unes eleccions és el que garanteix una bona estabilitat i, sobretot, productivitat política.

La correcta administració, el bon governament que Andorra necessita, és incompatible amb un govern de circumstàncies, sense activitat legislativa rellevant, que administri clientelament un pressupost (no pas sense trucs, ensurts i dificultats). Més endavant m'hi referiré.

Els liberals són però el primer grup parlamentari –ho eren en tot cas fins ahir– el de la majoria relativa, i tenen doncs l'obligació d'agafar la iniciativa per formar govern. Però han de ser conscients que els seus objectius polítics han sortit derrotats de les urnes en perdre les eleccions territorials a Encamp, Escaldes-Engordany i a Andorra la Vella i en sumar menys vots nacionals que les dues llistes del PS i RD integrants de l'Alternativa, que avui represento aquí.

En l'actual configuració del Consell General només hi ha dues opcions: o administrar a precari –no pas governar–, la qual cosa només faria que allargar l'agonia del cicle liberal dels darrers deu anys, o obrir una política d'Estat, de concertació, que porti a una etapa de negociació i consens per aportar a Andorra el canvi tranquil.

Ni sumant 14 + 2 –avui, de fet, ja hauríem de dir 12 + 4– no es pot arribar, insisteixo que fent una adequada lectura dels resultats electorals, a una etapa positiva si el resultat de la suma s'adreça a intentar arraconar la majoria social que els socialdemòcrates i l'Alternativa representem.

Tot apunta, després de la fallida inicial de les converses de la Casa de la Vall, que la tossuderia d'aquells que volen mantenir la seva lectura esbiaixada del resultat electoral, imposarà l'opció de prorrogar un final agònic de cicle, al mateix temps que algun estratègia intentarà carregar sobre els altres la responsabilitat de no saber governar.

El dia 10 de maig, en l'acte de lliurament dels premis «Ortega», l'historiador Santos Julià –que fa poques setmanes va impartir unes conferències a Andorra– ens posava en guàrdia sobre l'ús cada cop més freqüent de la mentida com a suport dels arguments polítics. Sembla, diu Santos Julià, que els adeptes de manipular la veritat creuen que l'engany és un argument. Nosaltres no volem enganyar ningú. Som aquí per parlar clar.

El poble andorrà ens ha donat una nova configuració del Consell General. Som en un moment de veritat. El Partit Socialdemòcrata i l'Alternativa tenim l'obligació de ser sincers. No hi ha espai per a les ambigüitats.

Els socialdemòcrates i els candidats de l'Alternativa hem contret amb la ciutadania un compromís pel canvi. Hi ha a Andorra una veritable mobilització pel progrés social i per la igualtat d'oportunitats. Nosaltres som aquí per complir el nostre compromís pel canvi tranquil.

Calen, sense demora, polítiques públiques orientades a reduir les desigualtats en les condicions de vida reals de tots els ciutadans.

Les democràcies modernes mantenen l'aspiració de combinar el respecte per la igualtat formal de drets amb polítiques públiques que ofereixin als ciutadans condicions de vida adequades.

La Constitució andorrana de 1993 fonamenta la seva legitimitat en la capacitat d'assegurar tant els drets polítics com els drets socials de les persones. Uns drets que són individuals però que també, a voltes, són col·lectius.

No s'hauria d'oblidar que hi ha govern perquè abans hi ha ciutadans amb drets i també deures. La ciutadania precedeix les institucions i no pas a l'inrevés.

L'organització d'un sistema de govern no s'ha d'ocupar només del procés d'elecció dels governants i de les seves atribucions sinó que també ha de vetllar pel seu control, per assegurar que es governa en benefici de tots i no d'uns pocs. S'ha d'acabar el sistema que permet que aquells que tenen una capacitat d'influència més gran siguin sempre els primers i a vegades únics beneficiaris de la política del govern.

El que ens proposem és respectar l'esperit i la lletra de la Constitució i, en conseqüència, tornar la centralitat institucional i política al Consell General.

La Constitució de 1993 fou possible en donar-se un moment d'acord polític a l'entorn de tres pilars:

- 1) Els drets i llibertats del ciutadans (Títol II de la Constitució);
- 2) l'Estructura territorial de l'Estat (Títol VI de la Constitució); i
- 3) l'orientació social i d'interès general del text constitucional en els seus diversos títols.

Recordem aquí breument què diuen, per exemple, els articles 19, 20, 29, 30, 31 i 33 de la Constitució.

L'Article 19 diu: «Els treballadors i els empresaris tenen dret a la defensa dels seus interessos econòmics i socials...».

El paràgraf 1 de l'article 20 diu: «Tota persona té dret a l'educació...».

L'article 29 assenyala que tota persona «...té dret al treball (...) a una remuneració que garanteixi al treballador i a la seva família una existència conforme a la dignitat humana, així com a la limitació raonable de la jornada laboral, al repòs setmanal i a les vacances pagades».

L'article 30 reconeix «...el dret a la protecció de la salut i a rebre prestacions per atendre altres necessitats personals...».

L'article 31 proclama que «és funció de l'Estat vetllar per la utilització racional del sòl i de tots els recursos naturals...».

I, finalment, l'article 33 assenyala als poders públics l'obligació de «...promoure les condicions necessàries per fer efectiu el dret de tothom a gaudir d'un habitatge digne».

Tot un ventall de directrius que, al nostre entendre, obliguen que les polítiques públiques vagin en la línia assenyalada pel text constitucional.

Arreu d'Europa, quan el liberalisme ideològic domina sense cap contrapès, hi ha un risc terrible de veure, de patir, una reducció dels salaris, una disminució de la protecció social i una pèrdua del poder adquisitiu de les pensions.

Andorra no té futur fora de la solidaritat social. Els ciutadans només se sentiran plenament andorrans en la mesura que veuran que l'Estat els reconeix la majoria d'edat social. No n'hi ha prou que la Constitució reconegui uns drets, cal que els ciutadans els vegin reconeguts en la vida de cada dia. Només quan la gent vegi sortides als seus problemes de cada dia hi haurà el reforçament dels lligams amb l'Estat, amb el país, que necessitem per assegurar el futur d'Andorra. La nostra proposta és assegurar el futur de la gent d'Andorra a partir de la solidaritat assentada sobre tres pilars fonamentals, que són:

- a) els drets socials dels ciutadans;
- b) les inversions públiques al servei de l'economia productiva; i
- c) el finançament, via les contribucions de l'article 37 de la Constitució, per mantenir solidàriament els dos pilars anteriors.

Som en un període d'incertesa pel que fa al futur econòmic del país. Fa ben pocs dies –el dia 12 de maig– el president de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis, Francesc PALLÀS, ens advertia de la difícil situació econòmica i tornava a demanar –ja ho havia fet fa uns mesos en presentar l'Informe econòmic anyal de la Cambra– consens entre les forces polítiques.

És ben evident que la política dels governs liberals de les dues darreres legislatures no ha estat adreçada a satisfer les necessitats del país ni ens deixa, tampoc, l'economia en un bon estat. Vegem, a tall d'exemple, que l'IPC es troba situat en el 4'23%, molt per sobre dels índexs d'Espanya i França.

Davant d'aquesta situació, des del Partit Socialdemòcrata hem proposat en el nostre programa la convocatòria immediata d'una taula de diàleg amb les associacions econòmiques, empresarials i sindicals per a plantejar les línies d'actuació de les institucions en l'àmbit econòmic i social.

Una taula de diàleg que s'haurà de reunir el mes vinent.

Discutir quina Andorra volem, avançar en un camí que permeti arribar a un ampli acord entre partits polítics i societat civil comporta, implica a ben segur,

parlar de valors, parlar d'interessos, de política al capdavant, d'equilibri entre interessos i valors.

El dia 8 de març d'enguany, a LE MONDE, l'economista francès Jean Paul FITOUSSI ens recordava el pensament de Helmut SCHMIDT. El que fou primer ministre socialdemòcrata alemany deia: «...els beneficis d'avui són la base de la inversió de demà, i la inversió de demà és el treball, la feina, de demà passat...».

Proposo que aquesta reflexió orienti la taula de diàleg que plantejo.

Les coses es compliquen i hem de ser capaços d'aprofitar el resultat electoral i el nou arc d'aquest Consell General no pas per continuar amb una política d'enfrontament entre vencedors i vençuts sinó per afrontar de forma valenta i decidida una nova manera de fer, que ens permeti avançar cap a una millor perspectiva de consolidació econòmica que, n'estic convençut, només es podrà aconseguir millorant alhora el benestar social.

En política, el temps perdut agreuja més i més els desequilibris. És ja molt urgent que des del Govern d'Andorra s'encari la realitat i s'acabi la política de defugir l'hora de prendre decisions tot deixant per a més endavant el que seria menys costós de resoldre immediatament.

Proposo un govern de legislatura que aporti un model d'equilibri entre el mercat i la societat, entre la lliure competència dels agents econòmics i la cooperació social.

L'estratègia del benefici màxim i l'especulació sense control ha portat Andorra a un mal pas. Hi ha una frase recent del premi Nobel de literatura, Günter GRASS, que s'adapta a la situació que ens deixa el cicle liberal «... el ciutadà queda abandonat, sense protecció, al dictat de l'economia. (...) El valor fonamental ja no és la funció social de la propietat sinó la maximització dels guanys.»

I, en un article publicat al dia 12 de maig –fa tot just quinze dies– a LE NOUVEL OBSERVATEUR, el premi Nobel afegeix: «El nostre patrimoni constitucional més alt ja no protegeix prioritàriament els drets civils, l'hem malbaratat perquè es barregi amb l'ambient neoliberal de la nostra època, i sobretot perquè es posi al servei d'una economia de mercat suposadament "lliure"».

Els ciutadans ens han dit que cal acabar amb la impotència de la política per ordenar i endreçar el país. Els ciutadans volen que l'interès general sigui la línia

d'actuació del govern. Perquè, no ens hem d'enganyar, l'estratègia del benefici màxim amenaça la democràcia andorrana.

El nostre govern treballarà per fer compatible l'activitat econòmica amb les exigències de l'interès general.

El nou model econòmic que proposem i que plantejarem el mes vinent a la taula de diàleg amb els agents econòmics i socials ha de ser alhora sostenible i arrelat a la nostra manera de ser. Però, també ha de ser compatible – eurocompatible – amb els nostres veïns. És per això que estem convençuts que l'establiment de les bases d'aquest nou model de convivència ha de ser fet també en estret diàleg amb Europa, amb transparència i sense dobles llenguatges.

Precisament, dos il·lustres veïns d'Andorra acaben de publicar a França un llibre força interessant: «L'Homme européen». El veí del sud és l'escriptor i exministre de cultura espanyol Jorge SEMPRÚN. El veí del Nord és l'actual ministre de l'interior de França, Dominique DE VILLEPIN. Hi ha una cita que els autors esmenten i que resumeix l'esperit del seu llibre: «El problema, és Europa. La solució, és Europa».

És una frase del gran pensador espanyol ORTEGA Y GASSET.

Aquesta frase coincideix amb l'esperit de la proposta que figura al programa de govern de l'Alternativa: el marc del nou model econòmic del país ha d'anar acompanyat d'una ferma i positiva vinculació d'Andorra amb la Unió Europea. Per això cal superar el tímid acostament que representa un acord de cooperació buit de contingut concret i obrir unes noves negociacions a Brussel·les per obtenir un nou marc d'associació.

L'ampli debat ciutadà que els socialdemòcrates vam promoure l'any passat a l'entorn de la nostra proposta de donar forma al futur mitjançant la clarificació de les relacions econòmiques i socials amb Europa ens ha permès arribar avui aquí amb una convicció refermada: si el problema derivat de la crisi del model econòmic andorrà ens ve donat per la necessitat d'adequar-nos a l'entorn europeu, és evident que la solució del problema passa per aclarir i enfortir la relació d'Andorra amb la Unió Europea.

Estem més aviat encallats, si no és que anem cap enrere, en aspectes d'empenta, dinamisme i competitivitat. Ara és l'hora d'encarar el problema i de prendre decisions.

Andorra necessita una urgent clarificació de com cal encarar el seu desenvolupament econòmic i social sense menystenir els condicionants de l'entorn, tant el físic i ambiental com el polític.

I no ens podem permetre continuar enmig del cagadubtisme sistemàtic.

El nostre projecte de canvi, de canvi tranquil, és, al capdavant, un projecte de país. El canvi que proposem és la garantia d'un futur millor per a Andorra. Per això promourem la tramitació davant el Consell General d'una acord nacional sobre el nou model econòmic del país.

M'esforçaré, ens esforçarem, perquè l'aprovació final dels textos legislatius vinculats a la vertebració d'una veritable constitució econòmica compti amb el màxim de consens parlamentari possible, tal com vam saber fer els anys 1992 i 1993 en ple procés constituent.

Aquesta és la primera actuació estratègica que neix de la nostra proposta de govern, que resumiré ara en sis grans àmbits d'acció política.

I – ACTUACIÓ POLÍTICA INSTITUCIONAL

Proposo tornar la centralitat política a aquesta casa: a Casa de la Vall. En conseqüència cal reforçar el Consell General com a institució parlamentària per a que sigui l'impulsor de l'acció del Govern.

La situació del Consell General d'aquestes dues darreres legislatures, en les quals se l'ha deixat sense mecanismes reals de controlar al Govern, no es pot aguantar més. És inadmissible, per exemple, que els consellers generals no puguin comprovar en temps real com es gasta el diner públic. Les dues majories absolutes liberals ens han situat en una democràcia empantanegada.

Una de les claus de l'exercici d'un bon govern és tenir capacitat per harmonitzar les posicions contraposades i, fins i tot, contradictòries que existeixen en una societat madura i complexa. Mostrar por enfront de la discrepància significa voler posar fre al desenvolupament i consolidació de les llibertats.

Tractar d'eliminar, de fer callar, l'adversari polític quan no hi ha acord i es defensen altres plantejaments és, senzillament, no acceptar les regles del joc expressades a la nostra Constitució.

Guanyar unes eleccions no significa que el govern que s'instal·la a l'Edifici Administratiu del carrer Prat de la Creu pot fer el que vol, ni suposa un xec en blanc de la ciutadania. La Constitució i el reglament del Consell General ens han donat instruments de control de l'acció política del govern que l'obliguen davant de la resta de forces polítiques i, sobretot, davant dels ciutadans.

I per respecte als ciutadans cal començar per un canvi radical, fent entrar els valors de pluralitat, d'independència i de veracitat informativa als mitjans públics, a RTVA, SA.

La majoria –relativa o absoluta– no autoritza a adoptar decisions que comprometin el futur del nostre país, sense que s'hagi produït un autèntic debat per a modificar les polítiques d'Estat.

Furtar a la societat aquest debat, ignorar els procediments de control, menysprear, al capdavant, la feina del Consell General, suposa menysprear la voluntat popular que aquesta institució representa.

En definitiva el govern que us proposo mai no tractaria l'oposició de la mala manera que nosaltres hem estat tractats durant les dues darreres legislatures de majoria absoluta liberal. Pel contrari, portarem a aquesta Casa de la Vall els costums que imperen en els països del nostre entorn europeu, en els quals es pot opinar de manera diferent i pot ser dur sotmetre's a un debat parlamentari, però on s'ha demostrat que no es té por al control i, per tant, no es té por a governar.

Revitalització del paper institucional i del treball del Consell General, transparència, control i respecte a l'adversari i una ferma actitud d'estar al servei dels interessos generals, són elements indispensables per a mantenir el necessari clima de confiança de la ciutadania en la política.

Fer el contrari suposaria seguir degradant el Consell General i la vida pública i podria comportar el desinterès ciutadà cap a la política. Tot plegat, a llarg termini, podria resultar molt perjudicial per a la nostra democràcia.

Els valors constitucionals d'integritat i interès general han d'afavorir la participació democràtica.

Per això plantegem també, com a objectiu prioritari, reformar en profunditat l'Administració de justícia amb la finalitat d'acostar-la al ciutadà i fer realitat els principis que figuren al Títol II de la Constitució. Cal garantir a tothom el dret a un judici de durada raonable i l'execució efectiva de les resolucions judicials.

Alhora es durà a terme la revisió del Codi de l'Administració per adequar-lo a la Constitució. De manera especial es modificarà el procediment del silenci administratiu i s'unificaran els terminis de notificacions i recursos.

D'altra banda proposarem al Consell General un projecte de llei que faci possible un nou Codi de Procediment Civil i crearem, també mitjançant un projecte de llei, els Tribunals d'Arbitratge que facilitaran la solució de molts litigis civils i mercantils.

Durant la meua participació, en representació del Consell General, a l'Assemblea parlamentària del Consell d'Europa, he estat nomenat el representant dels parlamentaris de l'Assemblea d'Estrasburg al "Groupe d'Etats contre la corruption" (GRECO).

De fet, encara avui, fins que no es constitueixi la nova delegació nacional andorrana, sóc el representant de l'Assemblea parlamentària del Consell d'Europa al GRECO.

Reiteradament he demanat que Andorra ratifiqui el Conveni civil i el Conveni penal contra la corrupció, del Consell d'Europa. Dos convenis en la tramitació parlamentària dels quals a Estrasburg vaig tenir l'honor i la responsabilitat de ser-ne el *rapporteur*, és a dir, el ponent.

Reiteradament, la majoria liberal s'ha negat a tramitar la ratificació pel Consell General d'ambdós convenis internacionals.

La setmana passada he estat informat, des d'Estrasburg i no pas per part del Govern d'Andorra, que Andorra enviava un representant de la Unitat de Prevenció del Blanqueig (UPB) a la reunió del GRECO, reunió a la qual jo també he estat convocat, i que es celebrarà a comptar del dia 27 de juny a Estrasburg.

Més enllà de la manca total i absoluta de correcció que representa no haver informat el Consell General de l'adhesió d'Andorra al GRECO i de la composició de la seva delegació, –procediment liberal habitual de maltractar el Parlament–, aquesta tramesa em permet afegir al meu programa de govern una proposta que manllevaré a la coalició CDA-Segle XXI: la creació d'una fiscalia especial anticorrupció.

II – ECONOMIA I FINANCES

Andorra necessita un nou model de creixement econòmic fonamentat en regles clares i en la transparència i especialització del sistema econòmic. Les normes i les regles han de ser clares per donar confiança a empresaris i treballadors. Com també ha de ser clara la legislació que permeti incentivar una inversió internacional positiva i no especulativa.

Convindria que no ens poséssim nerviosos i ens disposéssim a treballar per fer les infraestructures necessàries sense perdre de vista els costos ambientals i socials que comporten.

Els projectes que es plantegen i es comencen poden acabar tenint efectes que si no són previstos en el moment de la seva concepció acaben passant factura anys després.

Una factura, ara som en aquest moment, que no acostumen a pagar mai els que en foren els promotors.

És necessari un canvi en la gestió econòmica i financera del Govern d'Andorra. S'ha d'aturar el descontrol de la despesa corrent, invertir més i malgastar menys, acabar amb la improvisació per impulsar el desenvolupament i no malbaratar recursos.

La primera exigència que convé assentar és la d'un finançament sostenible dels projectes que es proposin. Les despeses són sempre despeses i els dèficits són dèficits. Les sumes i restes no solament són bones per als pressupostos familiars, són una realitat que l'Estat ha de tenir ben present.

La situació del pressupost de l'Administració general és actualment, des del punt de vista financer, de fallida tècnica. Si a la manca de voluntat política hi afegim la insuficiència de recursos, no es poden executar els pressupostos de l'Administració en els termes i terminis anunciats.

Aquesta situació es tradueix en compromisos d'inversions que es lliciten però no s'executen dins els terminis previstos i en projectes i programes que no es duen a terme o es posposen de forma sistemàtica. Tot conjuminat amb un recurs també sistemàtic a l'endeutament per cobrir els dèficits generats tot i la no execució de bona part dels crèdits pressupostaris.

Cap empresa privada subsistiria en una situació equivalent a la descrita. Sense obtenir els ingressos previstos no podria atendre els seus compromisos de despesa el que la portaria a nivells elevats d'endeutament. O a prendre mesures, com ara la suspensió de pagaments, si no pogués obtenir finançament suficient de les entitats financeres per manca de viabilitat. Aquesta situació ja es produeix *de facto* a l'Administració pública ja sigui amb l'endarreriment de les inversions o ja sigui posposant-ne el pagament. Totes dues opcions comporten elevats costos per al país, tant de tipus financer com els motivats per l'encariment que es produeix en les inversions. L'execució de les inversions dins el termini previst i amb la presència a temps total dels mitjans humans i tècnics necessaris és notablement inferior al que costen actualment les inversions reiteradament ajornades, que s'eternitzen i que compten amb presència intermitent dels mitjans necessaris per efectuar-les.

El recurs estructural a l'endeutament és injustificat per la bona conjuntura econòmica general del país en els darrers anys i menys justificable encara quan no s'està complint amb els compromisos pressupostaris. El nivell d'endeutament actual i «oficial» de les Administracions públiques és d'un 30% del PIB. Se situa, així, per sota del 60% assenyalat en el tractat de Maastricht, però al capdavant es troba en termes equivalents si ho comparem amb la pressió fiscal, la qual, a Andorra, és inferior a la meitat dels nostres països veïns.

Ens trobem, doncs, les finances públiques en uns nivells d'endeutament que requeriran noves fonts de finançament importants en un termini proper. Això fa que no puguem recórrer a endeutament per finançar situacions conjunturals de caire extraordinari ni tampoc, per fer l'obra pública d'inversió en infraestructures que el país necessita.

Els deu anys del cicle liberal ens deixen un model de finançament que comporta de forma estructural inexecució d'infraestructures, retard –i, doncs, deute acumulat a llarg termini–, retallades pressupostàries sobre serveis socials, educació, esports i cultura de forma constant i que, a més, genera dèficit; el pressupost del 2005 –més enllà de la pròpia estructura– és inexecutable per un import equivalent a una tercera part dels crèdits de despesa i tot i això produirà un dèficit previst de 47 milions d'euros.

Crec que aquest debat, que ha de marcar l'actuació política d'uns i altres per a tota la legislatura, requereix aquest breu recordatori de la situació en la qual ens trobem –ens deixen– les finances del govern d'Andorra.

Em permetran, doncs, que faci referència a algunes magnituds pressupostàries:

- a) L'execució del pressupost, globalment, és tan sols d'un 66,4%. L'execució del pressupost pel que fa a inversions és només d'un 35,9%.
- b) Pel que fa a les inversions compromeses al final del 2004, s'arriba a la xifra de 118 milions d'euros.

Aquesta xifra correspon, segons la liquidació de la qual disposem, a uns 104 milions compromesos, és a dir licitats fins el 31/12/2004, i a uns 14 milions de crèdits reservats. En principi serien crèdits que igualment s'haurien d'executar però sobre els que possiblement no existeix un compromís en ferm (no estan adjudicats a un proveïdor) encara que sí està reservada la partida.

Aquests compromisos haurien d'haver-se executat abans del 31/12/2004 a càrrec dels successius pressupostos i no corresponen en cap cas a inversions plurianuals o inversions previstes per exercicis futurs.

Dins aquest saldo no hi està inclosa cap partida referent al compromís adquirit per al pagament de les obres del Centre de Tractament de Residus (CTR). Recordo que l'estimació inicial per a la construcció del CTR era de 42 milions d'euros, si s'hagués optat –cosa que no es va fer– pel pagament mitjançant l'abonament de certificacions d'obra feta. Finalment, el govern Forné va optar per la subvenció, aprovada per llei, per a la construcció i el seu finançament per a un període de vint anys per una suma de 98'5 milions d'euros.

L'import de les inversions compromeses (licitades) no executades a data 31/12/2004 per import de 118 milions d'euros representa un 165% de les efectivament executades durant l'exercici 2004 per import de 72 milions d'euros. Dit en altres termes caldrà, amb l'actual capacitat inversora, 1,65 anys –sota condició que no es realitzi en paral·lel cap altra inversió–, per finalitzar les inversions que corresponia haver executat fins el 31/12/2004.

Fixem-nos que un cop reconduïdes (traspassades) a l'exercici 2005 les inversions compromeses, el pressupost d'inversions per a l'exercici 2005 queda com segueix: 103 milions d'euros de la Llei del pressupost per a l'exercici 2005 (capítol 6), als quals s'hi afegixen 118 milions d'euros dels crèdits per a inversions reconduïdes.

Ambdues xifres sumades deixen el pressupost d'inversions per a l'exercici 2005 en 221 milions d'euros, xifra que podem comparar amb les inversions liquidades de l'exercici 2004, que són 72 milions d'euros.

És a dir que el pressupost d'inversions per a l'exercici 2005 equival, en termes anuals, a més de 3 anys de les inversions liquidades en l'exercici 2004.

Però, a més a més, en la llei del pressupost per l'exercici 2005 s'aproven crèdits plurianuals d'inversions per import de 409 milions d'euros!!! Fent l'agregació de l'import corresponent a l'exercici 2005 i els crèdits plurianuals ens dóna un total de 630 milions d'euros; és a dir, l'equivalent pràcticament a 9 anys de les inversions liquidades el 2004.

Tot plegat em permet afirmar que el sistema tributari andorrà és obsolet i incapaç de generar la recaptació necessària per finançar les necessitats de despesa del govern. Algunes dades sobre els ingressos públics serviran per constatar aquest fet:

- Els impostos indirectes són la font principal d'ingressos. El seu pes sobre el total d'ingressos no financers és creixent, i arriba al 2003 fins al 80% (amb dades de liquidació dels pressupostos).
- Les modificacions fiscals introduïdes els darrers anys amb, fins i tot, l'aplicació de nous impostos indirectes (transmissions patrimonials i sobre els serveis financers i d'assegurances) han significat un augment en el nivell de recaptació, però en cap cas suficient per satisfer les necessitats de finançament. Només cal veure que per als impostos indirectes la taxa d'execució del pressupost (és a dir, la recaptació real liquidada respecte de la pressupostada), durant els anys 2001-2003, ha estat sempre un 10% inferior a la xifra prevista.
- Malgrat els diversos canvis introduïts, els ingressos no financers segueixen dependent en una part molt elevada (el 45%, el 2003) de l'Impost sobre Mercaderies Indirecte (IMI). I pensem també que la recaptació per l'IMI s'ha reduït enguany.

Si examinem la despesa pública ens trobem amb els següents fets destacables:

- Les despeses corrents han augmentat els darrers anys considerablement i dins d'elles, les despeses de personal, que són la partida més important, han crescut a una taxa anual superior al 10%. És important destacar-ho perquè així es posa clarament de manifest la necessitat de dotar el sector públic de fonts de finançament creixents.
- Les despeses de capital també van créixer, els anys 2001 i 2002, al voltant d'un 10% anual respecte de l'any anterior, tot i que el 2003 van caure un 8%. En aquest capítol les inversions reals han estat sotmeses a un ritme de variació molt important. Així, el 2001 augmentà en un 54% respecte de l'any anterior i el 2002, un 14%. En canvi, el 2003, el nivell d'inversions reals ha caigut més d'un 12%.
- La taxa d'execució del pressupost és extremadament reduïda per a les inversions reals, i se situa al voltant del 40%, els anys 2001 i 2002, mentre que el 2003 arriba al 67%.

En conclusió, les necessitats financeres són creixents. Les despeses corrents, en particular les de personal, augmenten considerablement i per la seva naturalesa, aquestes despeses tindran tendència a mantenir-se en el futur. D'acord amb les necessitats pressupostades, les inversions reals també haurien de créixer fortament, però a l'hora de la seva execució el ritme d'inversions reals baixa notablement com he exposat fa uns moments.

Sembla que d'aquesta manera el dèficit públic no es dispara, però posa clarament al descobert que no es duen a terme totes aquelles inversions que segons els propis pressupostos caldria fer. En definitiva, si certament es vol gaudir d'un nivell adequat d'infraestructures i serveis públics, les despeses públiques han d'augmentar com també ho hauran de fer els ingressos necessaris per al seu finançament, circumstància que només es pot donar amb una reforma profunda del sistema fiscal actual.

La reforma del sistema fiscal

Els principals criteris i els grans objectius per a la reforma del sistema fiscal que plantejem són els següents:

- El procés de reforma s'ha de sustentar en dos eixos: la imposició sobre els beneficis, i la imposició general i l'especial sobre el consum. D'aquesta manera s'aconsegueix un sistema fiscal estable, no sotmès a fortes variacions degudes a factors exògens, com l'experiència recent ens ho demostra. No té sentit ni interessa a l'economia avançar només en el camp de la imposició sobre el consum com si la imposició directa no existís.
- Les reformes han de permetre que l'estructura del nostre sistema fiscal s'apropi a la dels països de la Unió Europea. Això no significa que els impostos hagin de ser exactament els mateixos ni que els tipus impositius hagin de ser iguals (cap de les dues circumstàncies es dóna entre els països de la UE), però sí que les figures impositives bàsiques siguin semblants.
- La imposició sobre els beneficis s'ha d'introduir en una primera fase mitjançant impostos de productes; és a dir, impostos que separadament graven els diversos tipus de rendes: capital, activitats econòmiques i treball professional. Només després de la consolidació durant una legislatura d'aquests tipus d'impostos es pot aprovar un impost general sobre la renda.
- La majoria de les rendes del capital i les rendes del treball professional han de quedar sotmeses a retenció en la font, mètode pràctic i segur d'aconseguir la seva tributació. A més, és una manera senzilla de gravar les rendes del capital tot respectant el secret bancari.
- Els beneficis de les activitats econòmiques es poden calcular de manera directa o objectiva, és a dir d'acord amb una comptabilitat, o mitjançant uns mòduls indicatius dels beneficis obtinguts. L'estimació objectiva s'hauria de limitar –es pot fer gradualment– als petits empresaris i professionals de tal manera que les empreses més grans haurien de calcular els seus beneficis reals.
- La imposició sobre el consum ha de ser baixa, general i bastant homogènia de forma que no introdueixi distorsions. Amb pocs tipus impositius.

- El consum d'aquells productes que generen externalitats negatives (hidrocarburs, tabac, alcohol) s'ha de penalitzar mitjançant impostos especials. Dins d'aquesta modalitat d'impostos especials, l'objectiu mediambiental s'ha de considerar sempre que sigui possible.

La reforma del sistema fiscal ha de basar-se, doncs, en els dos eixos fonamentals ja esmentats: impostos directes sobre els beneficis i impostos generals i especials sobre el consum. Això no es pot aconseguir en una legislatura: requereix un termini de temps prou llarg (almenys deu anys) com perquè els canvis es vagin introduint i assimilant gradualment.

No obstant, ha de quedar molt clar que l'objectiu del procés de reforma és la modernització del sistema fiscal, i que per assolir això s'ha d'avançar en el camp de la imposició directa i indirecta. A més, aquest avenç de la imposició directa i indirecta s'ha de produir de manera simultània. No es pot avançar només per una via, deixant l'altra com està.

Si volem uns millors serveis públics (carreteres, educació, sanitat, ajuts socials, etcètera) necessitem tenir més ingressos. Nosaltres volem millors serveis públics i per aquesta raó volem un millor sistema fiscal: impostos raonables, més justos, amb uns tipus impositius reduïts.

Ara bé, si únicament es vol seguir adoptant aquelles mesures que puguin ser aplaudides pels afectats, les úniques reformes possibles seran les de no tocar cap benefici i augmentar despeses mentre l'enginyeria financera continuï permetent maquillar els pressupostos i dissimular el dèficit real.

En aquesta qüestió de la reforma tributària ens hi juguem, a més, la credibilitat internacional d'Andorra, com a país i com a economia de mercat sotmesa a regulació i control de les institucions democràtiques de l'Estat.

Andorra no tindrà futur positivament enriquidor en una economia europea global si vol mantenir sistemes tancats, mancats de regulació concreta i transparent, de fiabilitat i de prestigi internacionals.

La transparència en l'activitat econòmica ens vindrà imposada més enllà de raons ètiques evidents per la dinàmica global dels mercats. Mentre Andorra no estigui en condicions de poder establir tractats sobre la doble imposició no podrà atraure seriosament cap inversió internacional.

I això ens porta a parlar d'un altre llegat, exemple de la poca seriositat del govern sortint. El passat dia 21 de febrer, en l'última sessió del Consell General abans de la convocatòria d'eleccions, es va aprovar la ratificació de l'acord signat amb la Comunitat europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes a la directiva 2003/48/CE en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos.

La ratificació havia d'anar acompanyada de l'adopció d'un projecte de llei d'aplicació de l'Acord.

Incomprensiblement, aquell projecte de llei no va rebre el tractament urgent i preferent que les circumstàncies del calendari andorrà i els compromisos internacionals de l'Estat requerien. El projecte, entrat a tràmit pel procediment ordinari el dia 3 de desembre del 2004, va caducar, d'acord amb l'article 83 del Reglament del Consell General, en finalitzar la legislatura.

El nostre Govern promourà una immediata concertació amb els grups parlamentaris d'aquest Consell General per poder entrar i tramitar un text legislatiu que permeti complir els compromisos de l'Estat andorrà dins el calendari establert, que ens obliga a estar a punt d'aplicar la directiva europea, el proper primer de juliol.

III – POLÍTICA SOCIAL

1. Les polítiques d'igualtat

Tal com assenyala el segon paràgraf de l'article 6 –Títol II– de la Constitució: «Els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives».

Cal plantejar-se l'acció política per fer front a les noves desigualtats de la societat, sorgides en els darrers deu anys, des dels valors constitucionals de llibertat, igualtat i solidaritat.

El Govern ha de ser un corrector i un impulsor, però els actors principals han de ser els agents socials, els emprenedors, els que s'esforcen i treballen per innovar. Alguns hi arriben capital i altres treball, però tots han de veure en el Govern un impulsor del benestar social.

Una qüestió ens ha de preocupar: que Andorra es divideixi, que cada grup social avanci a ritme diferent, que es girin l'esquena i s'ignorin però que acabin topant.

Hi ha una evolució cap a una situació on poden aparèixer forces de desagregació social.

No podem continuar amagant el cap sota l'ala. Sembla que estem en aquella tràgica situació que el vehicle va de cap a la paret però en comptes de frenar el conductor es limita a tocar el clàxon mentre la gent es posa les mans al cap.

Hi ha una clara fractura entre dues Andorres. Dues Andorres que van a dues velocitats distintes. Es veu sovint entre els joves de la mateixa edat: n'hi ha que viuen en dos mons distints, no parlen ni el mateix llenguatge i sovint no parlen ni la mateixa llengua.

El Govern que us proposo s'adreça a treballar per una societat més igualitària, més solidària. Una societat en la qual cada ciutadà assumeixi –pugui assumir– la seva pròpia responsabilitat, en la qual l'Estat garanteixi una raonable igualtat d'oportunitats per a tots, que posi en marxa polítiques actives de solidaritat i que aquestes polítiques permetin el ressorgiment d'una ciutadania compromesa.

En aquesta línia em comprometo a desenvolupar i fer efectius els drets econòmics i socials constitucionals i els que es deriven de la Carta Social Europea i a destinar els recursos econòmics necessaris que permetin fer efectiu al nostre país allò que és norma als països que ens envolten.

Encara no fa un any que, gràcies al treball i la insistència del Partit Socialdemòcrata, vam aconseguir que Andorra ratifiqués la Carta Social Europea revisada. Inexplicablement la majoria liberal va excloure de la ratificació articles tan elementals i bàsics com els que es refereixen al dret de negociació col·lectiva o a la protecció econòmica, jurídica i social de la família. Una de les primeres mesures que ens proposem dur a terme és la ratificació d'aquests articles de la Carta Social i el seu desenvolupament normatiu per omplir-los de contingut.

2. Les relacions laborals

Ja fa dotze anys que es va aprovar la Constitució i durant aquest temps no s'ha fet pràcticament res per desenvolupar legislativament els drets socials que proclama i reconeix.

En el programa de les eleccions de l'any 2001, els socialdemòcrates fèiem una sèrie de propostes en matèria de relacions de treball. Eren unes propostes meditades i treballades i, sobretot, sensates. La concreció de les mateixes està plasmada en la Proposició de llei laboral, que el nostre Grup Parlamentari va

presentar al Consell General la darrera legislatura, i que no va prosperar perquè aquells que en el seu programa electoral i en els seus discursos ens deien que seria la legislatura del desenvolupament de les lleis socials –que són els mateixos que no van voler ratificar els articles de la Carta Social Europea que fan referència als drets col·lectius dels treballadors–, s’hi van oposar.

Per això, una de les prioritats del Partit Socialdemòcrata i de l’Alternativa durant la propera legislatura no pot ser una altra que la d’aprovar una nova Llei laboral que inclogui el reconeixement dels drets col·lectius dels treballadors contemplats en la Carta Social Europea.

Les principals mesures que preveiem són les següents:

- Modificarem l’actual procediment d’acomiadament i establirem, com arreu, un sistema basat en l’acomiadament justificat o disciplinari i en l’acomiadament per causes objectives, és a dir, per necessitats de funcionament de l’empresa, amb indemnització.
- Per protegir la vida i la integritat física dels treballadors i reduir dràsticament l’important nombre d’accidents de treball que cada any es produeixen –per prova els quatre greus accidents laborals esdevinguts la darrera setmana–, desenvoluparem la legislació general i la reglamentació específica en matèria de seguretat i salut en el treball que ens permetin assolir, almenys, uns nivells equiparables als dels països del nostre entorn.
- D’acord amb el que estableix la Carta Social Europea, regularem els drets col·lectius dels treballadors: de lliure sindicació i garantia dels drets sindicals, d’informació, participació i consulta, de representació dels treballadors a les empreses, de negociació col·lectiva o dret a la igualtat de les persones treballadores d’ambdós sexes amb responsabilitats familiars.
- Impulsarem decididament la negociació col·lectiva entre associacions empresarials i sindicals, així com els convenis col·lectius dins de l’àmbit de l’empresa, ja que l’experiència de tots els països ha demostrat que la concertació social és un instrument molt eficaç de regulació de les relacions laborals que pot servir, per exemple, per anar instaurant una flexibilitat d’horaris en el treball, adaptada a cada empresa o sector econòmic, que permeti conciliar els interessos de l’empresa i els dels treballadors i també trobar fórmules per conciliar la vida familiar i laboral.
- Modificarem el funcionament de l’actual Servei d’ocupació, que, a la pràctica, s’ha mostrat poc operatiu, fent que esdevingui una veritable Borsa de Treball vinculada a la concessió de noves autoritzacions d’immigració, entesa no únicament com un instrument d’intermediació entre oferta i demanda de treball, sinó com una eina bàsica de gestió social per definir les polítiques en matèria d’immigració, gestió de la prestació per desocupació involuntària i formació permanent dels treballadors.
- Crearem un Fons de Garantia Salarial que assegurï el pagament de les sumes degudes als treballadors per empreses en situació de suspensió de pagaments

o de fallida, així com del salari corresponent al temps que el contracte dels treballadors resta en suspens per raó de cas fortuït o força major que impossibiliti temporalment la continuació de l'activitat de l'empresa.

- Amb la finalitat de facilitar la resolució de conflictes i de descarregar de feina la Batllia, crearem el Tribunal d'Arbitratge Laboral que intervindrà en totes les situacions de conflicte col·lectiu i en la resolució de les divergències sobre els contractes individuals de treball que, voluntàriament, li vulguin sotmetre les parts.

3. Les polítiques de suport a les famílies

La família és un element clau de la cohesió social en l'esfera privada. Tanmateix, la família es troba, des de fa uns anys, en un procés de canvi continu. La família tradicional extensa pràcticament ha desaparegut, mentre que han augmentat de forma considerable les famílies monoparentals i les unions estables de parella extramatrimonials. Durant la passada legislatura el Consell General va aprovar la proposició de llei de les unions estables de parella, presentada pels socialdemòcrates, que regula els drets i deures d'aquesta forma de família. Cal continuar avançant en aquest camí i, en conseqüència, les polítiques públiques de suport a les famílies del nostre Govern s'adreçaran a totes les formes de família.

L'Estat del benestar, a més dels drets a l'educació, a la sanitat i a les pensions, comporta un quart pilar: tots els serveis d'ajuda a la família, és a dir, escoles bressol, ajudes domiciliàries per a persones amb dependència, centres d'acollida d'infants, habitatges tutelats, residències i centres de dia per a persones grans, entre d'altres. Quan l'Estat no proveeix aquests serveis, és la pròpia família, normalment les dones, qui se n'ha de fer càrrec, la qual cosa provoca la doble –o triple– jornada de treball per a la dona o la impossibilitat de conciliar la vida laboral i la familiar.

Si ens comparem amb els països veïns veurem com en aquest aspecte de l'Estat del benestar el nostre país es troba molt endarrerit. Si volem assolir un nivell de benestar satisfactori cal fer un doble esforç: d'una banda, un esforç contributiu perquè la seguretat social cobreixi determinades situacions derivades de la manca d'autonomia de les persones i instauri una nova branca de prestacions familiars; d'altra banda, entendre que els serveis de suport a la família són veritables drets socials dels ciutadans i, per tant, l'Estat ha de garantir que arribin a tothom.

Moltes d'aquestes polítiques de suport a les famílies, d'acord amb el principi de subsidiarietat o proximitat en les actuacions socials, les han de desenvolupar i gestionar els comuns. Això vol dir que el Govern no únicament les ha de

dissenyar, planificar i dirigir, sinó que també ha de transferir als comuns els mitjans econòmics suficients perquè puguin gestionar-les.

4. Els drets socials dels ciutadans

Fidels al compromís que vam contreure públicament durant el debat a l'esmena a la totalitat que vam presentar a la mal anomenada Llei d'atenció social del Govern liberal, creiem que, primer de tot, cal elaborar un estudi aprofundit de la nostra realitat social per conèixer les necessitats i els recursos existents, les situacions que poden provocar l'exclusió social i les iniciatives que poden fomentar la cohesió social.

L'elaboració d'aquest estudi i els treballs preparatoris d'una Llei dels drets socials s'han de fer, necessàriament, amb la participació i la implicació de totes les entitats i professionals que treballen i coneixen el dia a dia de l'atenció social, buscant el diàleg i el consens entre totes les parts implicades, per poder donar una resposta pròpia, global, integradora i adaptada a la nostra realitat.

Cal aquest gran debat nacional per definir un model propi de drets i serveis socials. Els quatre grans eixos que defensarem els socialdemòcrates en els treballs de redacció d'aquesta llei són els següents:

- Al concepte "atenció social", nosaltres contraposem el concepte "drets socials" o "drets de la ciutadania". Tothom, amb independència del seu origen, sexe o riquesa, és titular d'uns drets econòmics i socials que permeten fer efectiva la seva condició de ciutadà.
- Al concepte de "lluita contra l'exclusió social", nosaltres contraposem el concepte "lluita per la cohesió social". No volem centrar l'atenció únicament en els marginats o els exclosos socialment, sinó en el conjunt de la ciutadania, en fer una societat cada cop més cohesionada.
- Al concepte "assistencialista" de l'atenció social, nosaltres contraposem la "universalització" dels drets socials de la ciutadania. D'altra banda, cal garantir també que tots els ciutadans puguin accedir en condicions d'igualtat als serveis socials.
- Al concepte de "coresponsabilitat", nosaltres contraposem el concepte "responsabilitat dels poders públics". L'Estat és el garant i responsable d'assegurar que tots els ciutadans gaudeixin dels drets socials reconeguts a la Constitució i a la Carta Social Europea.

Finalment, cal fer esment d'un aspecte molt concret i important de la política social: l'atenció i el suport a les persones que pateixen una discapacitat. El

Consell General va aprovar l'any 2002, amb el nostre suport, la Llei de garantia dels drets de les persones amb discapacitat, que preveu, entre d'altres aspectes, la pensió de solidaritat per a les persones amb discapacitat sense recursos econòmics. Des de llavors, cada any, el govern ha fixat, mitjançant la Llei del pressupost, l'import de la pensió de la solidaritat en el 50% del salari mínim i, cada any també, els socialdemòcrates hem presentat esmenes per aconseguir que es fixés, no en el 50% del salari mínim, sinó en el 100%. Malauradament, però, les nostres esmenes han estat sistemàticament rebutjades pel grup majoritari.

D'altra banda, cal dir que el Govern sortint va esgotar el termini màxim de dos anys que permetia la Llei per desenvolupar els reglaments d'aplicació i, el que és més greu, els ha fet amb una intenció clarament restrictiva i limitadora dels drets reconeguts a les persones discapacitades.

Per això, amb caràcter immediat,

- fixarem la pensió de solidaritat per a les persones amb discapacitat en el 100% del salari mínim.
- modificarem els reglaments d'aplicació de la Llei de garantia dels drets de les persones amb discapacitat, especialment pel que fa referència als criteris per al diagnòstic i la valoració de les disfuncions o discapacitats i els barems i percentatges de menyscabament exigibles per tenir dret a les prestacions, programes i serveis previstos a la Llei.

5. La seguretat social

Ja fa més de 50 anys, l'any 1952, l'Organització Internacional del Treball (OIT) va elaborar un Conveni sobre la seguretat social, en el que s'estableix la llista de les diferents prestacions que haurien de donar arreu els sistemes de seguretat social. La importància i transcendència d'aquest Conveni per millorar la situació de milions de treballadors de tot el món va ser tan gran que el Consell d'Europa, quan l'any 1961 va fer la primera Carta Social Europea, ja va incloure un article que preveu que els països que la ratifiquessin haurien de mantenir un sistema de seguretat social satisfactori, equivalent almenys a l'exigit pel Conveni de l'OIT, i que haurien de procurar anar millorant-lo progressivament.

Andorra va ratificar aquest article de la Carta Social Europea i tenint en compte que la CASS va crear-se l'any 1966, sense que des de llavors s'hagi modificat de forma substancial la seva normativa, és clar que, si volem assolir unes prestacions socials equivalents a la dels països del nostre entorn, cal ampliar i millorar el nostre sistema de seguretat social. Per això proposem:

- L'afiliació obligatòria a la CASS de tota la població activa. Els treballadors autònoms tindran el mateix nivell de prestacions i de cobertura, inclosa la prestació econòmica en cas de malaltia o accident.
- L'afiliació voluntària a la branca de jubilació de la CASS de les mestresses de casa per tal que

puguin anar constituint la seva futura pensió de jubilació.

- Unes pensions de viduïtat dignes. Establirem pensions de viduïtat temporals, no degressives, d'una durada d'entre 36 i 84 mesos, segons l'edat i el temps cotitzat, per a les persones vídues menors de 45 anys amb un import mínim del 60% i màxim del 120% del salari mínim. Per a les persones vídues majors de 45 anys la pensió serà vitalícia, d'un import equivalent al 55% de la pensió que cobrava o hagués correspost al cònjuge o parella de fet en el moment de la defunció, i amb un import mínim equivalent al 50% del salari mínim.
- Una millora substancial de les pensions d'orfenesa. Proposem incrementar les pensions als orfes fins un 30% del salari mínim i allargar el termini de percepció de la pensió fins els 25 anys, si el beneficiari està cursant estudis i no treballa.
- Unes pensions mínimes de jubilació. Si es considera que el salari mínim correspon a la quantitat imprescindible perquè una persona pugui viure amb dignitat, en un Estat del benestar no és possible que hi hagi persones que, després d'haver treballat tota la vida, cobrin pensions de jubilació inferiors. Per això crearem complements no contributius, finançats per l'Estat, per aconseguir que totes les persones que després d'haver treballat i cotitzat 40 anys, quan es jubilin rebin una pensió que, com a mínim, sigui igual al salari mínim.
- Per facilitar l'accés de tots els ciutadans als serveis de salut, instaurar, amb caràcter general, un règim de tercer pagador per a les despeses sanitàries efectuades per prestadors de serveis convencionats. Els assegurats únicament hauran de pagar la part de la despesa sanitària que els hi correspongui (el 10% o el 25%) mentre que la resta es facturarà directament a la CASS.
- Ampliar el període de cobertura sanitària de la CASS als treballadors assalariats que es troben sense feina. Actualment un treballador, amb independència dels anys que hagi cotitzat, als 25 dies de quedar-se sense feina es queda sense cobertura de la CASS. Nosaltres ampliarem aquest període que anirà des de 60 dies, pels treballadors que han cotitzat menys de 6 mesos, fins els 365 dies, pels treballadors que han cotitzat més de cinc anys.
- Incloure, dins la branca de malaltia de la CASS, les prestacions de suport a l'autonomia per a aquelles persones que necessiten l'ajuda d'una tercera persona per a realitzar les activitats essencials de la vida diària, així com una relació de malalties professionals, adaptada a la realitat de la nostra economia, per equiparar-les als accidents de treball.
- La cobertura al 100% de les despeses sanitàries per als orfes, les persones discapacitades que cobren la pensió de solidaritat o que com a conseqüència d'una invalidesa no poden treballar, els jubilats que tinguin uns revinguts totals inferiors al salari mínim i, amb caràcter general, per a determinades patologies greus de tractament molt costós.
- Augmentar l'import de la prestació econòmica per incapacitat temporal, és a dir, de les baixes:
 - En cas de malaltia comuna, a un 66% del salari durant els dos primers mesos i al 75% del salari a partir del tercer mes.
 - En cas d'accident de treball o malaltia professional, al 75% del salari durant els dos primers mesos i al 90% a partir del tercer mes.

- La creació de la branca de prestacions familiars. A més de les polítiques específiques de suport a la família, proposem una prestació contributiva destinada a compensar econòmicament les famílies amb ingressos econòmics limitats per les despeses derivades dels fills i de les persones amb discapacitat a càrrec. Aquesta branca comprèn dues prestacions:
 - Prestació familiar per naixement o adopció, consistent en un pagament únic equivalent al 50% del salari mínim.

 - Prestació familiar per fills a càrrec, a partir del segon fill, consistent en una pensió mensual equivalent al 10% del salari mínim per cada fill a càrrec menor de divuit anys o de 25 anys en el cas dels estudiants i sense límit d'edat si es tracta d'una persona discapacitada.

- Dins de la línia d'ajuda i suport a les famílies, l'ampliació a 20 setmanes del període de descans per maternitat/paternitat o per adopció. Volem que, excepte les primeres setmanes després del part en què, com és natural, ha de ser la mare qui gaudeixi d'aquest descans, la resta del descans per maternitat/paternitat sigui cada cop més compartit per les mares i els pares.

Per finançar el sistema i evitar un increment desmesurat de les cotitzacions cal diferenciar clarament entre prestacions contributives i no contributives. Tota la part no contributiva de les pensions no s'ha de finançar mitjançant les cotitzacions socials sinó que, encara que sigui la CASS qui s'encarregui de la gestió, ha de ser el Govern qui la pagui via transferència del pressupost general. Les cotitzacions de la branca de vellesa, que serveixen per pagar les diferents pensions, s'han d'incrementar per assegurar pensions dignes per a tothom ara i en el futur. Per contra, les cotitzacions de la branca malaltia poden disminuir ja que la salut, que a l'igual que l'educació és un dret elemental i bàsic de qualsevol ciutadà, ha de tendir a finançant-se, progressivament, a través de transferències del pressupost general. Per això proposo que l'Estat es faci càrrec del finançament d'entre un mínim del 25% i un màxim del 75% de les despeses de la branca malaltia de la CASS.

6. El dret a la salut

La nostra Constitució és inequívoca: "Es reconeix el dret a la protecció de la salut i a rebre prestacions per atendre altres necessitats personals. Amb aquestes finalitats, l'Estat garantirà un sistema de Seguretat Social". Però per a que aquest dret –com qualsevol altre– sigui real i efectiu, cal reafirmar-lo, impulsant polítiques decidides que es vinculin de forma coherent en el marc polític general. La salut no és un element aïllat que es pugui tractar d'una forma

segregada sinó que esdevé una resultant del nostre estil de vida, del nostre entorn social i físic i, en general, del nostre model de societat.

La meua proposta de govern en matèria de salut arrela en aquesta premissa i, consegüentment, va molt més enllà del que es recull en aquest epígraf: les polítiques socials, les polítiques d'igualtat, les polítiques econòmiques i ambientals, les polítiques de la societat del benestar –afectin l'àmbit que afectin– són, també, polítiques de salut.

El nostre projecte i el nostre compromís és el de revisar i actualitzar el sistema sanitari, potenciant els seus elements positius i corregint aquells aspectes que calgui, aportant els canvis necessaris per a que el sistema esdevingui veritablement eficient i de qualitat.

Aquest nou sistema ha de ser capaç d'optimitzar al màxim tots els seus recursos, –redefinint si cal el paper de cada un d'ells– amb la integració i coordinació dels serveis d'atenció sanitària i la prioritització de la salut pública entesa com a promoció de la salut, prevenció i vigilància de la malaltia, protecció de la salut general, de la salut laboral i la mediambiental.

Els principis generals del sistema són els següents:

- La sanitat com a servei públic, equitatiu i eficient, finançat públicament.
- Llibertat d'elecció per part de l'usuari.
- Autonomia professional responsable, que permeti compatibilitzar la llibertat clínica amb la consecució de l'equitat i l'eficiència.
- Concepció integral i integrada del sistema de salut, fent especial èmfasi en l'atenció primària.
- Participació comunitària en la formulació de la política sanitària i en el control de la seva execució.
- Racionalització de l'ús del sistema sanitari, tant per part dels professionals com dels usuaris.
- Universalització dels serveis sanitaris per a tots els ciutadans residents a Andorra.

7. L'habitatge

La situació de l'habitatge a Andorra és preocupant. Tant si el que volem és adquirir un pis com llogar un apartament, la situació és complicada. El principal problema que ens trobarem és el del preu, tant del terreny com de la construcció, que encareix de forma extrema el preu final dels habitatges que hi ha al mercat i que fa que sigui impensable per a un treballador abordar la compra d'un pis, encara que sigui amb un crèdit a baix interès. El segon problema és el de la manca d'oferta, pel que fa als pisos de lloguer.

La situació ha empitjorat considerablement els tres darrers anys i des del Govern no s'ha reaccionat. Només alguns comuns han adoptat mesures per fer front a la situació. La promoció de pisos protegits ha estat possible en dos casos, Encamp i Andorra la Vella, perquè hi ha hagut la sensibilitat política imprescindible per tirar endavant aquesta mesura i perquè han pogut disposar del terreny necessari per promoure la iniciativa.

Partint d'aquesta anàlisi de la situació, les propostes que fem al respecte són:

- Aprovar la Llei de l'habitatge. L'habitatge té uns components tècnics que vénen donats pel procediment urbanístic, però també té uns components socials i financers importants. Aquests, però, no queden regulats enlloc i haurien de ser tractats en aquesta Llei.
- Modificar la Llei general d'ordenació del territori i urbanisme, en el sentit que els comuns puguin reservar, en els seus plans d'ordenació i urbanisme parroquials, un percentatge mínim del sostre d'ús residencial de nova implantació per a la construcció d'habitatges de promoció pública. També, preveure que una part del terreny que els propietaris han de cedir obligatòriament pugui ser destinat a la construcció d'habitatges de promoció pública, així com permetre que els comuns puguin promoure habitatge protegit en terrenys de titularitat comunal.
- Treballar de forma coordinada i complementària amb els comuns per a la promoció d'habitatge protegit, tot donant suport a les accions ja iniciades.
- Destinar actuacions de promoció d'habitatges de lloguer de forma específica per a la població jove, així com establir ajudes destinades al primer habitatge.
- Adoptar mesures amb la finalitat d'incentivar els propietaris perquè posin al mercat una part del gran nombre de pisos que avui estan buits.
- Establir mesures fiscals i d'altre tipus perquè els promotors privats tinguin interès en establir per a una part de les seves promocions uns preus inferiors als del mercat.
- Preveure nous programes de crèdits a un interès privilegiat.

IV. L'EDUCACIÓ, LA CULTURA I L'ESPORT

El dret a l'educació, reconegut per la Constitució, és un dels drets fonamentals de la persona.

Entenem l'educació com un bé públic que cal assegurar a tothom en condicions d'igualtat per fer possible una societat més integrada i cohesionada. I considerem imprescindible impulsar-la en tota la seva dimensió.

Davant l'extraordinària evolució tecnològica i el desenvolupament sense precedents del poder econòmic i mediàtic en les nostres societats, per tal de poder garantir la igualtat d'oportunitats entre tots els ciutadans, enfortir la cohesió social i contribuir al desenvolupament econòmic, cultural i social del país, pensem que cal replantejar profundament el paper de l'educació. Ens fonamentem per fer-ho en la reflexió portada a terme per la Comissió Delors i en les conclusions "Educació per al segle XXI" (Unesco).

Ara més que mai la transmissió d'informació, de coneixements i d'habilitats ha d'anar acompanyada d'una reflexió crítica sobre la utilització d'aquestes eines, d'una distància raonada que permeti a l'alumne donar sentit al seu aprenentatge i a les seves noves capacitats. L'educació ha de permetre així, no tan sols a l'alumne, sinó també més tard al ciutadà, accedir a un judici autònom, ser capaç de forjar-se un criteri personal propi, raonat, sotmetent així els dispositius tecnològics a les exigències racionals dels seus projectes.

D'altra banda, davant dels símptomes de la deshumanització contemporània com són l'estandardització de les maneres de viure, de pensar, de sentir, l'educació ha d'acordar més importància al pensament, a la imaginació, a la creativitat. S'ha de donar un lloc més important a les diferents maneres de què disposa l'home per relacionar-se amb la veritat. És en aquest sentit que em proposo impulsar decididament l'esport de base. Com també cal impulsar decididament la cultura en tots els seus àmbits: la música, el teatre, la dansa, la poesia, la literatura, el pensament, l'art.

La nostra època és canviant i requereix aquest potencial de reflexió, d'innovació, d'invenció i d'iniciativa que només pot donar un sistema educatiu que potenciï la realització completa de l'ésser humà.

La formació integral que ha de rebre el ciutadà s'ha de construir sobre els quatre pilars sobre els que se sostenen els nous reptes que ha d'afrontar l'educació durant tot el segle XXI: aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a viure junts i aprendre a ser.

Si tenim en compte el moment en què vivim, l'aprenentatge del conviure n'hauria de ser un dels fonamentals. Aprendre a viure junts, a desenvolupar el coneixement de si mateix i el coneixement de l'altre és necessari i essencial per lluitar contra els prejudicis, per evitar els conflictes i saber-los resoldre de manera pacífica, per obrir-se a la diversitat i alhora a la interdependència dels homes.

Per poder desenvolupar l'educació en les millors condicions desitjables calen un seguit d'accions concretes, algunes de gran envergadura, que necessiten d'una presa de consciència i d'una participació activa. D'altres s'han d'inscriure en plans d'actuació que van més enllà d'una legislatura, però per a les quals s'han de marcar bé les pautes per tal de poder-ne programar i controlar el correcte avançar.

És en el marc d'aquests principis que el meu govern desenvoluparà les següents propostes:

- Pensar centres escolars de dimensió humana (o prendre les mesures escaients perquè els existents ho siguin). Això implica dir no als macrocentres on es fa difícil la convivència i la tasca del personal educatiu que no pot conèixer amb suficient profunditat l'alumnat.
- Crear centres escolars amb espai suficient per al conjunt dels alumnes que hi conviuen, no únicament quant a les aules, sinó també quant als espais extraacadèmics com ara zones d'esbarjo, sales de reunions i espais especialitzats o dedicats a l'esport.
- Fer balanç de la Llei de beques en vigor, modificant-ne, d'entrada, alguns dels paràmetres de les graelles d'aplicació que no sempre corresponen, vist el sistema de control de què disposa l'Administració, a situacions reals.
- Racionalitzar i estimular la formació continuada del cos docent, tenint en compte no sols el nivell de formació inicial sinó també la formació continuada rebuda i el treball desenvolupat o en curs de desenvolupament, en acord amb els corresponents centres de recerca en pedagogia i pedagogia aplicada.
- Integrar a primera ensenyança activitats artístiques, musicals i esportives, (o, quan existeixen, reformular-ne els objectius) en base al concepte d'una formació global de l'individu, de manera que pugui permetre realment a cadascú triar el seu esdevenir en funció de les possibilitats i aspiracions pròpies disposant d'un ampli ventall de vivències i coneixements bàsics.
- Ampliar l'atenció a l'adolescència a través de programes que facilitin la relació família-jove-societat.
- Invertir decididament en infraestructures que garanteixin l'accés universal a les noves tecnologies, com a suport al desenvolupament i la bona eficàcia professional, per tal d'aconseguir que el país no quedi endarrerit en el desenvolupament de la societat de la informació.
- Lluitar de forma concreta contra un fracàs escolar endèmic i millorar el rendiment general de l'alumnat. És fonamental promoure de manera decidida la formació professional com a instrument decisiu en el moment de garantir la

igualtat d'oportunitats a la que tothom en té dret. A tal efecte, no sols s'ha de tenir en compte l'aprenentatge en centres de formació professional (els que actualment ja ofereixen els diferents sistemes educatius que cal potenciar) sinó que cal desenvolupar també el vessant de l'aprenentatge dins de les empreses, com a proposta complementària, en estreta col·laboració amb la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra, i el Departament de Treball de Govern, donant-li el prestigi que es mereix tota formació, i evitant al màxim crear vies sense sortida. No hi ha dubte que l'assoliment d'aquest objectiu contribueix poderosament a la cohesió i al progrés socials.

Finalment, el meu govern plantejarà de manera immediata al govern d'Espanya la renegociació del conveni d'Educació que considero perjudicial per al sistema educatiu del nostre país.

V – JOVENTUT

Tot i que és bo i necessari preveure polítiques i accions específiques pensades i adreçades als joves, és millor encara que el conjunt de l'acció de Govern integri els problemes dels joves dins dels seus objectius. Moltes de les propostes que presento en aquest programa de govern, des de les polítiques d'accés a l'habitatge a la millora del transport públic, passant per l'ampliació de les pensions d'orfenesa, la formació professional, la modificació de la Llei de beques o el foment de l'esport de base, per citar només alguns exemples, tenen molt a veure amb els problemes i inquietuds reals dels nostres joves.

Tanmateix, existeixen una sèrie de punts que sí que poden –que han de– conformar un cos específic d'acord amb el que habitualment s'inclou en un apartat referit al col·lectiu jove.

Així, a nivell concret, algunes de les propostes que aplicarem en matèria de política de joventut són:

- Treballarem per assegurar la igualtat d'oportunitats de tots els joves, evitant que els problemes econòmics, familiars o socials puguin impedir que gaudeixin de la formació que els permeti encarar el seu futur en les millors condicions.
- Recolzarem la creació del Consell Nacional de la Joventut d'Andorra, que neix de la voluntat de les diferents associacions i sectors juvenils amb l'objectiu de ser l'ens dinamitzador de la joventut del país, i el dotarem de la personalitat jurídica i dels mitjans econòmics necessaris per a la seva autonomia, amb la finalitat que esdevingui el referent obligat per a la comunicació entre les administracions públiques i els joves.

- Promourem, en estreta col·laboració amb els comuns, l'associacionisme juvenil mitjançant la creació de casals de joves i clubs de debat en els quals, a més de reunir-se, també puguin desenvolupar activitats del seu interès.
- Potenciarem la promoció d'habitatges de lloguer per als joves i crearem una Borsa de l'habitatge per facilitar la recerca d'un pis.
- Fomentarem les iniciatives empresarials dels joves mitjançant la creació de viviers d'empreses i amb una política coordinada d'ajuts, informació i formació.
- Oferirem als joves sense la formació adequada l'oportunitat d'obtenir una qualificació professional per incorporar-se en les millors condicions al mercat de treball.
- Modificarem la Llei de la seguretat social amb la finalitat que els joves estudiants tinguin cobertura social fins el moment en què finalitzin els seus estudis.
- Incentivarem l'ús dels transport públic mitjançant la tarja de transport per als joves amb una tarifa reduïda i assegurarem el transport públic fins a aquells llocs, com la universitat, amb molta presència de joves.
- Millorarem i ampliarem les prestacions del carnet jove. Amb aquesta voluntat els beneficiaris d'aquest carnet gaudiran d'uns descomptes més importants en tots els actes lúdics i culturals organitzats pel Govern
- Crearem una Borsa de treball específica per als joves amb la finalitat de facilitar la recerca de llocs de treball a temps parcial i durant els períodes de vacances escolars, així com per a orientar els joves que es vulguin incorporar de forma estable al mercat laboral.

VI – ENDREÇAR EL NOSTRE PAÍS: ORDENAMENT DEL TERRITORI, MEDI AMBIENT I MOBILITAT

1. Ordenament del territori

Salvaguardar els valors lligats al territori, la dinàmica dels recursos naturals, garantir la sostenibilitat de les accions que els afecten han de ser objectius per a aquesta legislatura.

Aquest país, el nostre, està format per unes valls fràgils, fins avui indefenses davant la voracitat de l'especulació constructora. Hem de recuperar el paisatge com a principal capital de futur del nostre país.

El respecte i la defensa del medi ambient i dels recursos naturals no és únicament una obligació constitucional per a les Administracions públiques i per a tots els ciutadans, sinó també un repte essencial per al nostre futur.

Els recursos naturals constitueixen al mateix temps el fonament i el límit del desenvolupament econòmic. Són, també, un important patrimoni col·lectiu que els poders públics han de preservar i potenciar ja que constitueixen un element clau per al benestar de tots els ciutadans.

Així, doncs, la modificació de la Llei general d'Ordenació del Territori i Urbanisme que presentarem amb la finalitat de limitar la urbanització extensiva i consolidar els pobles i parròquies anirà adreçada a tenir en compte el creixement ponderat de la població i evitar l'expansió il·limitada d'urbanitzacions i pletes.

La Llei general d'Ordenació del Territori i Urbanisme (LGOTU) fou aprovada el 29 de desembre del 2000. Posteriorment, han estat aprovats els reglaments de desenvolupament de la Llei i s'ha iniciat la tramitació dels plans d'ordenació i urbanisme parroquials. En quatre anys, però, els comuns no han aconseguit acabar la tramitació dels mateixos i aprovar-los. A més del retard, cal observar que s'ha produït un nombre considerable de conflictes i fins i tot han sorgit interrogants sobre la legalitat de certs preceptes dels reglaments de desenvolupament i de les normes urbanístiques.

La Llei general d'Ordenació del Territori i Urbanisme imposa un canvi important en la cultura urbanística tradicional andorrana i la seva comprensió pels diversos operadors jurídics no és fàcil. Per tant, amb plena responsabilitat, hem d'evitar en el present moment canvis normatius profunds que puguin complicar la realitat. El més raonable, en la voluntat d'un govern responsable, consisteix en introduir un seguit de modificacions que donin seguretat jurídica als ciutadans i ens acostin a un model més sostenible des del punt de vista urbà i ecològic.

La configuració de l'urbanisme que proposo dona al poder públic –el Govern i els comuns– un paper protagonista en tots els moments del procés urbanístic: des de la planificació fins a la disciplina, passant per la gestió i l'execució. Tot això, evidentment, des del més absolut respecte al dret de propietat i cercant en tot moment la col·laboració dels propietaris implicats, tenint en compte les necessitats econòmiques generals del país, però sense oblidar que l'interès general també obliga a tenir en compte, per exemple, les necessitats d'habitatge dels ciutadans del país, el medi ambient present i futur.

Els processos de gestió urbanística han de basar-se necessàriament en el principi de seguretat jurídica. Això planteja un repte a l'ordenament jurídic, que ha d'encaminar-se cap a fórmules adequades de publicitat, ja sigui a través de la confecció de cadastres fiables o bé, en el futur, cap a la configuració d'un Registre de la propietat.

En resum, al meu entendre, l'urbanisme ha de ser una funció pública, la classificació del sòl ha d'anar més orientada cap a la sostenibilitat i ha de preveure la protecció del medi natural. La planificació ha de ser més

participativa i amb la presència efectiva del Comú en els plans parcials. La legislació ha de ser més innovadora i més àgil i la seguretat jurídica ha de ser permanent. L'urbanisme ha d'afavorir l'habitatge de promoció pública.

2. Desenvolupament sostenible

El concepte de sostenibilitat o desenvolupament sostenible apareix per primer cop l'any 1987 en un informe, denominat informe BRUNTLAND, "El nostre futur comú", preparat per la Comissió de les Nacions Unides per al Medi ambient i el Desenvolupament (UNCED), amb la participació i el suport de la Internacional Socialista. Segons aquest informe, desenvolupament sostenible és aquell «que satisfà les necessitats del present sense comprometre la capacitat de les generacions futures de satisfer les seves necessitats». O dit en altres paraules, la sostenibilitat és l'equilibri en el creixement de la societat, necessari perquè pugui gaudir d'un futur estable.

Podem veure que el model de creixement que s'ha dut a terme al nostre país en els últims anys és absolutament el contrari. El caos circulatori, la construcció forassenyada, la contaminació fora de tot control, l'escassa o inexistent protecció dels estaments socials més desfavorits i una economia basada en l'especulació i en l'enriquiment a curt termini, han convertit el país en el paradigma de l'antisostenibilitat.

Hem d'entendre el desenvolupament del país de forma harmònica i integrada. No podem parlar de desenvolupament sostenible únicament des d'un punt de vista, sinó que cal que totes les polítiques, siguin de l'àmbit que siguin, incorporin la filosofia i els principis bàsics de la sostenibilitat, ja que aquesta es refereix no únicament als aspectes mediambientals, sinó també als socials i als econòmics.

Per això el Govern que presentem proposa:

- Un model de desenvolupament del país, en el que es defineixin els límits i les xifres assumibles del creixement de població, tant d'habitants com de turistes, d'acord amb les seves característiques i possibilitats i en base a l'ús racional dels recursos naturals.
- Promoure una política de mobilitat que s'anticipi en el temps i prevegi una correcta planificació mitjançant sistemes de transport públic en coherència amb la realitat del nostre territori.
- Una política de desenvolupament turístic que garanteixi una desestacionalitat al llarg de l'any, la protecció del medi rural i de l'hàbitat natural, potenciant l'ecoturisme i el turisme de negoci i cultural, davant la política de massificació.
- Privilegiar l'ordenament territorial reversible, fent prevaler l'interès nacional que representa el patrimoni natural, rural i arquitectònic.
- Elaborar un protocol d'intervenció general de l'Administració ambiental, que permeti superar les actuals incoherències i mancances en la coordinació entre

els diferents ministeris i que estableixi un sistema àgil de gestió de les activitats susceptibles d'afectar el medi ambient i la salut de les persones.

- Lluitar decididament contra la contaminació atmosfèrica, ampliant i millorant els sistemes d'inspecció i control i aplicant, quan calgui, les mesures de protecció que contempla el Reglament de control de la contaminació atmosfèrica.
- Fomentar la institucionalització dels principis de cautela, prevenció i restitució davant els de restauració o correcció.
- Integar i fer partícips els ciutadans en totes les accions i actuacions governamentals, tant socials com econòmiques.
- Impulsar una política econòmica també sostenible, basada en protegir i enfortir la petita i mitjana empresa davant l'intrusisme.
- Promoure i donar suport als usos agrícoles i ramaders i a l'ordenament paisatgístic que utilitza els recursos naturals de manera coherent.
- Establir les mesures legals de protecció, ordenament i regeneració dels boscos per poder aprofitar adequadament els recursos naturals renovables i, alhora, mantenir les condicions que permetin un ús recreatiu i cultural d'aquest patrimoni natural per a tots els ciutadans.
- Garantir un creixement que permeti als nostres joves, un cop acabats els seus estudis, poder triar entre establir-se al país o, si així ho desitgen, poder treballar a Europa sense que mai es vegin, però, en l'obligació d'haver de marxar .
- Promoure l'estalvi energètic i fomentar l'ús de les energies renovables en habitatges, comerços i edificis empresarials i administratius.

3. Gestió dels residus

El mes d'octubre de l'any 2002 vam poder saber oficialment una cosa que molts ciutadans d'aquest país intuïem i denunciàvem des de feia anys: que el vell forn incinerador de Cal Rosselló, a la Comella d'Andorra la Vella, era una màquina de contaminar que emetia dioxines i furans que superaven en 1.100 vegades el límit màxim que preveu la normativa de la Unió Europea i que posava en perill la salut de les persones i el medi ambient.

L'ineludible i tardà tancament del forn per part del Govern, es va fer de forma paral·lela a la presentació d'un projecte de llei, que es va aprovar amb els vots de la majoria liberal, que preveu la construcció, al mateix indret d'un nou forn incinerador més gran i la concessió de l'explotació a una empresa privada.

Els socialdemòcrates ens vam oposar i ens oposem a aquest projecte. No compartim, de cap manera, un projecte que basa la gestió dels residus en la incineració i que recull el compromís del Govern liberal a aportar al nou forn, cada any, un mínim de 45.000 tones de deixalles per ser cremades.

Per tractar els seus residus, Andorra no necessita un gran forn incinerador que, durant anys, continuï cremant bona part de les nostres deixalles, contaminant el

país i posant en perill la salut dels ciutadans. Andorra, per contra, tal com preveu la nova Llei de residus aprovada pel Consell General, ha d'apostar decididament per les polítiques impulsades per la Unió Europea, que prioritzen la reducció dels residus, la reutilització, i el reciclatge.

Cal, doncs, redreçar el projecte de forn incinerador i reconvertir-lo en un veritable projecte de centre de tractament de residus modern i sostenible, construint i posant en funcionament totes les instal·lacions necessàries per poder aprofitar al màxim els residus i reduir la quantitat que s'hagin d'eliminar.

Per aconseguir-ho, proposo:

- Modificar la Llei relativa a la construcció i explotació del centre de tractament de residus d'Andorra i renegociar el contracte de concessió signat entre el Govern i la societat Centre de Tractament de Residus d'Andorra, SA, amb la finalitat de modificar l'objecte del contracte per tal de poder reciclar i reutilitzar cada cop més residus i haver d'incinerar-ne menys.
- Posar en funcionament un sistema eficaç de recollida selectiva dels residus a l'origen.
- Construir i posar en funcionament de forma immediata el centre de triatge de residus per aconseguir que tots els residus que puguin ser reutilitzats o reciclats no es cremin.
- Valoritzar, mitjançant un sistema de compostatge o de metanització, els residus orgànics, així com els residus verds que provenen de la jardineria i els fangs de les depuradores.

4. La mobilitat i el transport públic

Sens dubte, la mobilitat, el transport públic i, en general, les comunicacions internes i externes constitueixen un dels grans reptes per al proper Govern i, atesa la situació actual, caldrà que algunes mesures es prenguin de forma immediata.

És evident que el nombre de vehicles que circula avui dia a Andorra és superior a la capacitat de la nostra xarxa viària i que la xarxa viària no és pot ampliar indefinidament i, a més, si això fos possible, únicament propiciaria un increment exponencial d'aquest mateix tràfic. Cal, doncs, planificar la xarxa viària amb un criteri d'optimització de recursos i d'acord amb un pla que contempli tot el ventall de possibles actuacions.

La solució d'aquest problema, a curt i mig termini, no passa per la construcció de faraòniques infraestructures de transport, insostenibles des de tots els punts de vista, sinó per implantar unes polítiques realistes i adaptades a les característiques del país que permetin, d'una banda, disminuir l'ús dels vehicles particulars per als desplaçaments curts i, de l'altra, gestionar adequadament el dia a dia de la mobilitat a l'interior del país.

El transport públic

Per potenciar el transport públic cal, en primer lloc i de forma prioritària, fer un estudi de les necessitats reals de mobilitat de la població per adaptar i modular aquestes propostes:

- Incrementar el nombre de vehicles destinats als transport públic. Preveure per als trajectes intraurbans uns vehicles més petits, àgils i no contaminants.
- Establir que tots els vehicles destinats al transport públic estiguin adaptats al transport de persones discapacitades i dotats de sistemes de pagament automàtic.
- Fixar els preus públics del transport a uns nivells assequibles i incentivadors, mitjançant un concert amb les empreses que s'hi dediquen per tal de garantir l'equilibri financer.
- Establir abonaments mensuals, trimestrals o anuals i abonaments per 10 o 20, viatges amb uns preus molt més reduïts.
- Ampliar la franja horària del servei i la freqüència de pas.
- Redissenyar les línies i circuits existents i crear-ne de nous.
- Preveure un reforç de les línies que existeixen i/o transport públic específic per cobrir les necessitats amb ocasió de festes populars o d'actes culturals o esportius puntuals.
- Aprofitar i millorar les infraestructures existents per respondre a necessitats puntuals de mobilitat mitjançant la implantació de carrils reversibles i dissenyar la xarxa viària atenent a aquest model amb carrils específics per transport públic i bicicletes.
- Habilitar, en tots els trams de carretera on sigui possible, carrils bus i estudiar la possibilitats que puguin també ser utilitzats per vehicles particulars ocupats per més de dues persones.
- Preveure i millorar, en coordinació amb els comuns, el transport públic dins de cada parròquia per unir de forma regular els diferents pobles amb els nuclis per on passen les línies principals.
- Analitzar acuradament la viabilitat tècnica i econòmica d'un transport segregat que hauria de coordinar-se eficaçment amb la resta de la xarxa de transport públic. Això implica una planificació global de tot el sistema amb especial atenció a les infraestructures d'accés i connexió (aparcaments, estacions intercanviadores....) i als modes de gestió i d'explotació.
- Estudiar la viabilitat, en el context d'una futura ampliació de la xarxa ferroviària catalana (línia Puigcerdà-La Seu d'Urgell) i/o d'una millora de la xarxa de ferrocarrils francesa fins a l'estació de L'Hospitalet, de fer arribar el tren a Andorra. En aquest escenari, cal tenir present que l'acord d'associació que defensem ha de permetre un finançament parcial per part de la Unió Europea d'aquesta gran infraestructura de comunicació transfronterera.

La gestió de la mobilitat

Pel que fa a la gestió de la mobilitat proposo reorientar les funcions dels dos organismes que considerem necessaris i que, contràriament al que preveu la Llei, recentment aprovada sense els vots del PS i RD, han de tenir competència sobre la totalitat de la xarxa pública de vials:

- La Taula Nacional de Mobilitat amb la composició que preveu la Llei: Govern, comuns i Policia. Aquest organisme dona el vist-i-plau a l'organització global de la xarxa viària, determina les orientacions en cas d'obres i modificacions dels vials públics, i assegura l'abast nacional de totes les mesures que afectin la mobilitat.
- Convertir l'Agència de Mobilitat en una direcció general de Mobilitat, que representarà el Govern a la Taula, i que serà l'única autoritat executiva en matèria de mobilitat, gestionant els casos d'emergència o l'afluència excepcional de vehicles.

VII – CONCLUSIÓ

Aquests són els sis grans compromisos en què es fonamenta la proposta de govern que faig en nom de RENOVACIÓ DEMOCRÀTICA, del PARTIT SOCIALDEMÒCRATA i del GRUP D'UNIÓ PARROQUIAL INDEPENDENTS (GUPI) d'Ordino.

El Govern que us proposo torna a l'esperit que va fer possible el procés constituent, l'any 1992, i vol treballar conjuntament per una Andorra plural. És l'Andorra que volem i per la qual treballem i treballarem amb renovada il·lusió.

És també una invitació pública a totes les ciutadanes i ciutadans d'Andorra perquè siguin protagonistes del futur.

Un futur que volem més pròsper i més solidari. Per això proposo un canvi tranquil. Tot canvi suposa una alteració de l'*statu quo*.

Així, doncs, l'argument que no es pot alterar l'*statu quo*, que Andorra no es pot permetre segons quines reformes, acabaria impossibilitant dur a terme qualsevol canvi en qualsevol circumstància. Ni que aquells canvis fossin necessaris i justos.

No puc estar d'acord amb aquests plantejaments immobiliers. Hi ha moments, i ara n'és un, que cal fer canvis. El que s'ha d'intentar és que es duguin a terme de manera gradual, sense traumes, de manera que, en termes absoluts, ningú es pugui considerar perdedor.

Estic convençut que el que les andorranes i els andorrans esperen d'aquest Consell General és que entengui allò que està en joc pel que fa al futur, que refusi la política de resignada acceptació de la fatalitat i que reculli la clara voluntat de canvi expressada per la ciutadania.

La dinàmica econòmica dels darrers deu anys ha creat massa desigualtats a la societat andorrana. Proposo un projecte cívic configurat a l'entorn d'un ideal de societat en el qual ni l'Estat ni el mercat determini el destí vital de les persones. Només les persones, els ciutadans, des de la seva responsabilitat personal i pública, des de la reflexió informada i conscient, han de poder decidir el seu futur.

Reivindico la política com a instrument de regulació de la convivència i aposto per un ordre institucional basat en una concepció forta de la democràcia.

Amb institucions sòlides i transparents, amb instruments parlamentaris de debat per adoptar decisions en el marc d'una arquitectura pública –la nostra Constitució– al servei d'una societat de ciutadanes i ciutadans, segurs, forts, tots igual d'iguals i sobretot lliures.

Moltes gràcies per la seva atenció.

Casa de la Vall, 26 de maig del 2005

INVESTIDURA DEL CAP DE GOVERN

INTERVENCIÓ DEL GPS

FRANCESC RODRÍGUEZ

Ahir vam escoltar amb atenció el discurs dels dos candidats a cap de govern. Vam trobar que un cert nombre de les propostes exposades eren coincidents i positives, i això ens va fer sortir de la sala amb un cert optimisme pensant que, fos quin fos el candidat escollit, segurament Andorra podria avançar, encara que de forma més o menys ràpida segons quin dels dos candidats fos elegit.

Però no devíem escoltar amb prou atenció, ja que un cop llegides les dues intervencions vam constatar que les coincidències eren ben poques en comparació amb les diferències. I sobretot ens van anar apareixent una sèrie de dubtes que, tot comentant les afirmacions fetes pels candidats, ara intentaré exposar de forma entenedora per que ens puguin ser aclarides tot seguit.

Permeti'm dir-li d'entrada, senyor Bartumeu, que a nosaltres no ens agrada l'administració a precari i que estem disposats a obrir aquella política d'Estat, de concertació, que ens proposava ahir amb la finalitat d'assolir una etapa de negociació i consens, per aportar a Andorra el canvi tranquil. Senyor Pintat, no n'hi ha prou amb renovar per enfortir el progrés, cal canviar, perquè el que necessitem és un gir de 180 graus. S'han fet massa bestieses, s'han deixat de fer tantes coses essencials que no n'hi ha prou amb renovar.

I per fer això no ens cal codis ètics, perquè el que volem és poder confiar plenament en les persones que han de conduir les regnes de l'Estat. Volem que l'ètica guïi el treball dels polítics elegits o designats cada dia i tots els dies de l'any, volem actuacions ètiques. A Andorra, també en política, la paraula donada ha estat sempre sagrada, fins fa poc. Volem que aquesta paraula torni a tenir el valor que tenia, sense que s'hagi de posar en dubte, ni dins ni fora d'Andorra, l'acompliment del compromís.

El candidat liberal ens parla d'Andorra com d'un país marcat per la qualitat i la cultura de la feina ben feta. Si voleu incloure en aquesta asseveració l'acció política del Govern, o bé us heu equivocat de país, o bé us heu equivocat d'època. No podreu refermar, per molt bona voluntat que hi poseu, una pretesa feina ben feta quan aquesta o és inexistent o està mal feta. Malauradament, és una mentalitat passiva i poc emprenedora, la que vos dieu que no té futur, la que ha guiat les dues darreres legislatures.

Estem d'acord amb el fet que els debats i les discussions s'han de fer en el marc del respecte mutu. I també vull que quedi clar que nosaltres som els primers en rebutjar una judicialització de l'acció pública. Però, és clar, quan no es propicia el debat, quan es nega sistemàticament la informació i la

discussió, quan es vol fer entrar el clau per la cabota, la judicialització és inevitable. Esperem que, sobretot en aquest aspecte, la legislatura que comença serà ben diferent de la passada.

Un dels aspectes que els dos candidats han tractat amb especial atenció ha estat el de l'educació. El candidat Jaume Bartumeu va insistir en situar l'educació a la base de la realització personal de cada individu. Ha basat les seves afirmacions en l'informe de la comissió, presidida per Jacques Delors, sobre l'educació per al segle XXI, seguint allò que exposava el partit socialdemòcrata en el seu programa electoral. Ahir el candidat Albert Pintat també ho va fer i ens en felicitem. Em deia un company que es bo voler el consens però que no cal arribar al plagi. Suposo que ho deia amb ànim jocos. Jo li he afirmat que si plagi hi ha, benvingut sigui el plagi, perquè això vol dir que coincidirem en els plantejaments sigui quin sigui el candidat que accedeixi al Govern.

En l'apartat d'educació m'agradaria -ens agradaria- que el senyor Pintat ens podés exposar, encara que sigui breument, què vol dir quan parla d'una aplicació idònia dels convenis d'educació existents amb els països veïns. Perquè, vostè sap o hauria de saber, que assolir una pluralitat educativa pública i gratuïta de qualitat, si s'apliquen les reformes que s'han fet al conveni d'educació amb Espanya és impossible, i sinó que els hi preguntin als pares dels alumnes que portaven els seus fills a l'escola espanyola del Pas de la Casa. No cal dir que estem convençuts que la millora del conveni escau, i que a més és urgent emprendre-la.

Podem estar d'acord en voler que la societat andorrana sigui, també, una societat del coneixement. Però a més de temps i constància per a això calen recursos, és a dir diners. I d'això el candidat liberal s'ha descuidat de parlar-ne. I no ha estat aquesta l'única vegada. Per defensar la necessitat de l'excel·lència en l'educació el senyor Pintat ens ha posat com a exemple el cas de Finlàndia. Vostè mateix reconeix el gran esforç d'inversió en educació fet per aquest Estat. Cal dir que el 2001 les despeses públiques per educació van significar en aquell país el 6,25% del PIB. Però també cal saber que els ingressos fiscals d'aquell país suposen el 46,1% del PIB. No hem tingut temps de calcular quin tant per cent del PIB suposa la inversió en educació a Andorra, però sí sabem que els ingressos fiscals arriben al 23,9% del PIB estimat. I ara que esmentem aquest percentatge i el PIB estimat, vull fer dues remarques: la primera, que ja van sent hora de que puguem parlar del PIB de l'Estat, no d'una estimació; per tant, aquesta hauria de ser una de les prioritats en el camp econòmic del proper Govern: establir quin és el PIB real d'Andorra. La segona, constatar que el candidat Pintat poc marge de maniobra tindrà per posar noves figures impositives o per modificar les existents, si vol limitar la pressió fiscal al 25% del PIB.

També ens sembla bé promoure les noves tecnologies de la informació i la comunicació. Ens ha quedat però un dubte quan el candidat liberal ens ha parlat de l'Entitat Valls Digitals que, concretament "es responsabilitzarà de la promoció i l'articulació de les inversions estrangeres en noves tecnologies a Andorra". Ens agradaria saber si aquesta Entitat amb majúscula serà una

societat anònima o una parapública que, com altres, es dedicarà a externalitzar serveis, teòricament per a una millor gestió. No és que estem en contra les externalitzacions, encara que siguin assumides per empreses i societats foranes, si tècnicament són aconsellables. Allò que ens fa dubtar, i per això demanem l'aclariment, és l'interès general de les externalitzacions, quan comprovem la participació accionarial d'aquestes societats que ens fan el favor -pagant, és clar- d'ajudar-nos.

Passant a un altre dels aspectes exposats ahir, els hi he de dir que estem d'acord en que cal un creixement econòmic. Però aquí el discurs que vam escoltar dels dos candidats va ser diferent. L'un, Jaume Bartumeu, el vol sostenible; l'altre, Albert Pintat, el vol sostingut. Perdó, també el vol sostenible però només quan ens parla de la llei de societats, no quan es refereix a la diversificació de l'economia. Ens agradaria que ens expliqués quina és la diferència, perquè nosaltres no la veiem.

Ahir, poc o molt, també es va parlar de fiscalitat. La proposta que ens fa el candidat Pintat d'instaurar un impost indirecte que ha d'acabar sent un IVA, significa que només aconseguirà encarir el preu final dels productes i els serveis, perquè si les seves propostes de creixement i benestar són en ferm, aquest IVA no podrà ser simbòlic si les ha de finançar. L'economia més afectada serà la del consumidor, sigui o no precària. I els beneficis continuaran sense imposició. No contribuirà tothom segons les seves possibilitats, contribuirà en primer lloc qui menys té. L'IVA pot ser necessari, però també han de contribuir els beneficis a partir d'un cert nivell. D'això se'n diu solidaritat de l'estat del benestar. L'economia de mercat, en la que també creiem, comporta unes disfuncions que s'han de corregir, i això l'IVA tot sol no ho farà. Per això ens agrada més la combinació d'imposició directa i indirecta proposada pel candidat socialdemòcrata.

L'acord sobre exportació de serveis, malgrat el que ens ha volgut fer creure el darrer Govern liberal, no és possible sense una fiscalitat directa homologable. Andorra necessita, efectivament, aquest acord, però necessita molt més. El candidat Pintat ens adverteix que aquest acord amb la UE no serà fàcil, i en llenguatge polític, no serà fàcil sovint vol dir, no serà possible. Malgrat tot, fa la proposta i inclou en la mateixa la possibilitat de fixar un sistema de fiscalitat directa al que es puguin acollir "totes les empreses que vulguin exportar serveis". En el programa liberal aquesta fiscalitat directa només estava prevista per a societats de nova creació de sectors actualment no presents en el teixit productiu andorrà. Sembla que anem progressant.

També ens diu el candidat liberal que l'Acord de cooperació no exclou cap escenari de futur amb la UE, però ens fa por que si ens quedem en l'acord de cooperació possiblement no podrem accedir, si no és en un futur massa llunyà -un cop més haurem fet tard-, a aquest escenari futur. L'Acord de cooperació ens permet modular la participació en els programes que siguin d'interès per a Andorra, però no hem d'oblidar en cap moment l'interès de la UE. I d'això no se'n parla.

Més dubtes en les relacions que ens proposa de mantenir amb Europa: què vol dir quan afirma que treballarà per establir amb Europa una relació ferma i compromesa?

Pel que fa a l'èmfasi que posa en la declaració comuna d'intencions annexa a l'acord sobre la fiscalitat de l'estalvi per poder iniciar negociacions amb els països veïns -o amb altres, no ens hem de mirar només els peus, hem d'anar més enllà-, no l'entendem, sobretot quan ens parla d'una possible adhesió a l'OMC. El que calia i cal -i se'ns reconeix- és establir un marc fiscal amb figures comparables i homologables. D'altra part, la transparència comptable ha de ser per a totes les empreses per una qüestió de seguretat i de seriositat, no només per a les que vulguin exportar serveis. La Constitució ens diu que en situacions similars no ens és permès fer tractaments diferents, d'això també n'hem de ser conscients.

Tanmateix, el no discurs del candidat Pintat sobre el seu model financer de l'Estat és la principal assignatura pendent del seu exposat d'ahir al matí. Cal dir que ens va sorprendre. Liquidar la referència a les previsions de despeses i d'ingressos de l'Estat amb quatre paraules -gestió pressupostària eficaç i transparent- no pot més que sorprendre'ns.

Després de sorprendre'ns amb l'afirmació de que Andorra ha de continuar present en fòrums com l'ONU i el Consell d'Europa -o és que s'havia plantejat que podíem sortir-ne? - ens diu, en referir-se a les relacions que hem de mantenir amb l'OCDE, que hem de treballar per reforçar el diàleg amb aquesta institució. No hem de reforçar el diàleg, hem d'emprendre mesures internes concretes si volem que se'ns tregui l'etiqueta de paradís fiscal.

Quant a la integració a l'OMC, no la veiem com una prioritat urgent. No som un país que basi, de moment, la seva economia essencialment en l'exportació de productes, cas en el que sí podria ser una prioritat.

Els dos candidats també es refereixen a la constitució d'una plataforma per definir les futures relacions d'Andorra amb la UE i ens diuen que és un tema que no pot esperar. Nosaltres afegim que les conclusions a les que pugui arribar tampoc poden esperar. El candidat Bartumeu ens ha fixat un calendari concret, almenys pel que fa a l'inici dels treballs. Jo li demano que també ens digui quan preveu que podria estar enllestida una primera apreciació global. Al candidat Pintat li hauré de demanar quan preveu l'inici i també el final, ja que la manca de concreció per part seva en aquests aspectes és total.

I de pas li explico el nostre íntim convenciment que les possibilitats d'integració creixent s'han de fer ara. No és una aposta de futur perquè haurem fet tard.

El model fiscal i de relacions amb Europa va ocupar gran part de les exposicions d'ahir, el que considerem positiu, però també es va parlar de molts altres temes que ara, breument, comentaré.

Un tema que preocupa els ciutadans és el de la gestió dels residus. El candidat socialdemòcrata es referia entre altres aspectes a la construcció i posada en funcionament del centre de triatge de residus, per tal de poder reciclar i reutilitzar cada cop més residus. Suposem que el candidat liberal quan es referia a la millora de la gestió de residus no es referia al centre de triatge, sinó que es referia a la construcció del centre de tractament de residus del forn incinerador, però ens agradaria que ho confirmés.

Quan Pintat ens diu que la cultura ha de ser personalitzada suposem que vol dir personal. Diu que la cultura també té un aspecte social i comunitari. Nosaltres pensem que aquest darrer és l'aspecte real de la cultura. Aquest és el que pot ser motor de cohesió social, de coneixements, de diàleg, de solidaritat. La cultura és una necessitat de la persona, però fruit d'un entorn concret que ha d'assumir i d'enriquir amb la seva aportació. Però la cultura no s'acaba a la frontera. Estem d'acord en que no som Catalunya, però hem demanat a gent de Catalunya i de més enllà -de molt més enllà- que vinguin a compartir el nostre país amb nosaltres. I això no ho podem oblidar. No podem obligar l'immigrant a que un cop passi la frontera obli la seva cultura, la que ja ha adquirit. L'hem de compartir. I, evidentment, ell ha de conèixer la nostra, però li hem de donar els mitjans per a que pugui fer-ho. La societat andorrana, ho vulguem o no, és multicultural i aquesta és una de les seves grans riqueses, perquè la fa més tolerant, més oberta al diàleg i al coneixement. El concepte d'andorranitat, que és clar que l'hem de fer créixer, no és el mateix que fa vuitanta anys. I l'accés al català no ha de ser només per als nouvinguts perquè, n'hem de ser conscients, alguns no nouvinguts tampoc han pogut accedir sempre al coneixement d'aquest nostre signe identitari.

Tots dos candidats proposen prendre mesures en favor de l'habitatge. Però alguns conceptes no ens queden prou clars. Senyor Pintat, quines mesures concretes pensa prendre per a la promoció de l'habitatge en règim de lloguer per a joves i gent gran? Ens en cita una: la Borsa d'habitatge, però, què farà per treure al mercat l'oferta de pisos buits de lloguer? Les preguntes sense resposta no són bones, perquè es converteixen en declaracions de bones intencions si no es proposen mesures concretes que les facin possibles.

També en relació amb aquest tema li volem dir que per a nosaltres en el tema de l'habitatge tampoc ens sembla bé l'assistència. El dret a l'habitatge és un dret social, no és una qüestió assistencial. És un dret reconegut per la Constitució. No es tracta de donar ajuts directes a persones que ho necessiten, es tracta de que els preus astronòmics dels lloguers baixin. Si dóna ajudes l'únic que fa és finançar un preu massa elevat i afavorir, doncs, el propietari del pis. Una altra cosa són les ajudes per situacions momentànies difícils. Però, és clar, si es manté el nivell de certs salaris segur que n'haurà de donar moltes d'ajudes.

Tal com exposaré més endavant, estem d'acord en que hi ha d'haver consens en la nova llei de la CASS. Així mateix, compartim la necessitat d'aprovar de forma prioritària la llei dels drets socials dels ciutadans, la que el candidat liberal bateja com a llei d'atenció social. Quan ahir ens en va parlar ho va fer

de forma succinta -després d'un llarg preàmbul que compartim en gran part- i no ens va deixar clar si la seva llei d'atenció social serà la mateixa que va entrar a tràmit parlamentari fa poc l'anterior Govern perquè, si és així, ja li dic que en aquest cas el consens no serà possible. La filosofia d'aquell projecte suposa que l'administració general només regula i no assumeix cap compromís, passant els deures a altres instàncies, sobretot els comuns, però sense fer la corresponent transferència de mitjans. I això per a nosaltres no és possible.

Ens diu també el candidat Pintat que el seu projecte governamental de benestar té molt en compte la família, però això és tot el que ens diu al respecte. Les mesures concretes es limiten a la creació del Batlle de família, cosa que ens sembla bona, o a les beques de guarderia. El candidat Jaume Bartumeu ens ha proposat ajudes concretes pels fills a càrrec o altres prestacions socials. Suposem que per manca de temps no ens ha parlat d'altres temes que figuraven al programa socialdemòcrata, com és la proposta coincident de crear la figura del batlle de família o la de promoure l'obertura d'escoles bressol, les ajudes domiciliàries o els centres d'acollida d'infants. També ens va dir que vol ratificar l'article de la Carta Social Europea referent a la família. El candidat Pintat ens va recordar que va ser ell qui va signar la Carta Social però no ens diu si pensa promoure la ratificació d'alguns o tots els articles de la Carta social europea que l'anterior majoria va excloure, i ens agradaria conèixer la seva postura al respecte.

Malgrat no som gaire partidaris del principi de posar la gent gran en una espècie de reserva, encara que sigui amb les màximes comoditats -pensem que la gent gran ha de poder viure al màxim en el seu entorn de sempre, prop de la família o dels amics- sí que ens agrada que en la seva allocució el senyor Pintat no hagi reprès allò que figurava al programa liberal de les darreres eleccions de fer finançar per la CASS el famós projecte Casamanya -sortosament no han triat el nom de projecte Comapedrosa, de tristos records per a la CASS. Ens comunica que serà el Govern qui tiri endavant aquest edifici, cosa que trobem encertada ja que aquest tipus d'actuacions han de ser, en tot cas, funció pròpia de l'administració, general o parroquial, però no de l'organisme de la seguretat social.

Ens hauria agradat també ahir poder escoltar de la boca del senyor Pintat la proposta d'augmentar les pensions de solidaritat fins al 75% del salari mínim -tal com figura en el programa liberal de les darreres eleccions, i en clara diferenciació amb els postulats del seu antecessor en el càrrec que, any rere any, s'ha negat a acceptar la nostra esmena al pressupost i ha mantingut la pensió en un 50% del salari mínim. Tanmateix, preferim la proposta del senyor Bartumeu de pujar-les fins el 100%.

Ens diu el candidat liberal que crearà una prestació social complementària per a ciutadans jubilats sense recursos. Podem entendre, tal com ens sembla que queda exposat en el seu discurs, que serà l'Estat qui finançarà aquesta prestació, o es continuarà amb la política actual de fer suportar el pagament de les pensions no contributives a la CASS?

Estem d'acord en que la CASS és patrimoni de tots els habitants d'Andorra, però en el sentit d'institució d'atenció social. Ara bé, cal tenir present que la CASS només és patrimoni dels cotitzants, habitants i no habitants d'Andorra. En algun moment potser serà patrimoni de tots els habitants d'Andorra però, de moment, no ho és i això s'ha de tenir en compte en el moment de voler fer assumir a aquesta institució parapública certs compromisos i obligacions. I això també s'haurà de tenir en compte en el moment de redactar la llei per part dels grups parlamentaris, cosa que pensem es farà, i ben aviat, pel compromís adquirit pels representants dels tres grups en les converses per intentar assolir un acord de legislatura.

El consens per fer aquesta llei l'hem d'assolir. Fa quatre anys els socialdemòcrates el vam demanar però no el vam obtenir. La resposta va ser la presentació d'una llei redactada amb secretisme, mal engiponada i entrada a tràmit a final de legislatura, amb dues esmenes a la totalitat i amb 511 esmenes parcials, 31 d'elles del Grup Parlamentari Liberal. I penso que podrem assolir l'acord. Hem començat amb bon peu perquè el candidat liberal ha inclòs en el seu discurs alguns aspectes de la llei que proposàvem en el nostre programa electoral, com pot ser, per exemple, el regim de tercer pagador.

Senyor Pintat: no hem sabut trobar enlloc cap referència al Fons de Cohesió Social. A què és refereix: a la taxa de solidaritat que ens anunciava el candidat liberal fa quatre anys?

Ja acabo. Malgrat podem compartir algunes de les seves propostes, senyor Pintat, ens preocupa que només proposi un calendari per a una llei, la de societats. A nosaltres ens agradaria conèixer el calendari de presentació a tràmit parlamentari d'altres lleis, com la de garanties sindicals, la de seguretat i salut (vostè en diu higiene) en el treball o la dels convenis col·lectius. I aprofitant que estem parlant de lleis relacionades amb el treball, aprofito per demanar-li, ja que ahir no vam poder escoltar la seva opinió al respecte, si pensa mantenir l'acomiadament lliure.

Senyor Bartumeu, ens va agradar molt el ric contingut de la seva exposició. Els pocs dubtes que ens van quedar ja els hi he exposat i suposo que rebran resposta d'aquí a una estona. Quant al seu discurs, senyor Pintat, ens hauria agradat que fos una mica més concret i amb més contingut. Gairebé una tercera part del discurs per exposar la seva filosofia sobre la manera que cal governar, no està del tot malament. Però el ciutadà vol respostes concretes als seus plantejaments individuals i col·lectius. Vol solucions als seus problemes. No vol declaracions de bones intencions ni estudis que no s'acaben mai, quan els problemes persisteixen i s'agreugen. En el cas que sigui elegit cap de Govern, cosa molt probable, li haurem de donar els cent dies de gràcia en la majoria de temes però no en altres: la taula de diàleg per definir les relacions amb Europa, l'aprovació de la llei sobre els rendiments de l'estalvi, la revisió del Conveni d'educació amb Espanya, són accions urgents que no poden esperar ni cent dies. Si vol la nostra ajuda en aquests temes la tindrà, però, és clar, seria vostè qui governaria i, per tant, esperarem la seva iniciativa.

Fa quatre anys vaig proposar al seu antecessor en la candidatura a cap de govern del partit liberal que si li calia manllevar alguna de les nostres propostes del programa electoral ho fes sense cap reserva. No vaig tenir gaire èxit. Vostè, abans de que li ofereixi, ja ho ha fet, i això em fa ser optimista. Li prego que si és elegit cap de govern -d'un Govern que ja podríem qualificar des d'ara el de la taula de la qualitat i l'excel·lència, vista la quantitat de vegades que es repeteixen en el seu discurs aquestes tres paraules-, ho segueixi fent. Però malgrat aquests manlleus, avui no li podrem donar el nostre vot, perquè, com ja he dit, trobem molt més complet i millor quant a continguts el programa que ens ha presentat el senyor Bartumeu. Suposo que ja s'ho imaginava.

Tanmateix, senyor Pintat, si vostè és elegit cap de Govern podrà gaudir del nostre lleial suport en moltes qüestions, si manté en els actes la voluntat que ha expressat, reiteradament, de diàleg i de consens. Permeti'm ens aquest moment recordar-li les paraules que ens va adreçar l'actual cap de Govern en funcions després de rebre, ara fa quatre anys, el suport del partit liberal per ser elegit pel càrrec. Ens deia això: "Molt breument, només per agrair a tots vostès aquest debat d'investidura, agrair els meus companys lliberals que m'hagin votat, i refermar el que s'ha dit aquí dels tres grups parlamentaris, la voluntat de diàleg de tots ells, una voluntat que el Govern que constituiré, serà el primer a potenciar, els puc assegurar, i estic segur que ho complirem tots pel bé del nostre país." Malauradament, com diuen els francesos "on connaît la suite". Només espero i desitjo que no prengui exemple del seu antecessor.